

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zemědělská fakulta

Katedra cestovního ruchu

Studijní program: 6208 T Ekonomika a management

Studijní obor: obchodně podnikatelský obor

**Státní hrad Křivoklát jako kulturně historická atraktivita a její
využití v cestovním ruchu**

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Zdeněk Vybíral

Autor:

Andrea Ignatidisová

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno a příjmení: **Andrea Ignatidisová**

Studijní program: M 6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Obchodně podnikatelský obor

Název tématu: **Křivoklát jako kulturně historická atraktivita a její využití
v cestovním ruchu**

Zásady pro vypracování:
(v zásadách pro vypracování uveďte cíl práce a metodický postup)

Cíl práce:

Zhodnocení přínosu a využití kulturně historických památek hradu Křivoklát pro cestovní ruch v regionu. Charakteristika kulturního významu, ekonomického zabezpečení, a perspektiv dalšího rozvoje památky.

Metodický postup:

1. Shromáždění a studium odborné literatury
2. Získání informací o hospodaření a marketingové strategii hradu, o jeho návštěvnosti, o spolupráci s dalšími subjekty v regionu
3. Na základě získaných dat zhodnotit dosavadní úroveň rozvoje cestovního ruchu v lokalitě
4. S využitím hodnocení doporučit možnosti zlepšení

Rámcová osnova:

1. Úvod, 2. Literární přehled, 3. Řešení problematiky, 4. Metodika, 5. Provedení analýzy, 6. Diskuse, 7. Závěr, 8. Resumé, 9. Použitá literatura, 10. Přílohy.

Rozsah grafických prací: dle potřeby

Rozsah průvodní zprávy: 60 – 70 stran

Seznam odborné literatury:

Benešovská, K.: Státní hrad Křivoklát. Praha: 1985

Durdík, T.: Hrad Křivoklát. Libice nad Cidlinou: 1997

Kolektiv: Historie, kultura a duchovní tradice Křivoklátska a jejich odkaz dnešku. Lhota:
1997

Nebezský, K.: Búdy, křivoklátské podhradí. Křivoklát: 1995

Palivec, V.: Křivoklátské pověsti. Praha: 1971

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Zdeněk Vybíral

Konzultant:

Datum zadání diplomové práce: 2. 3. 2004

Termín odevzdání diplomové práce: 30. 4. 2006

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH**
studijní oddělení
VANČUROVA 2904 390 01 TÁBOR

doc. Ing. Marie Hesková, CSc.

Vedoucí katedry

doc. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.

Děkanka

V Českých Budějovicích dne 12. 3. 2004

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Státní hrad Křivoklát jako kulturně historická atraktivita a její využití v cestovním ruchu“ vypracovala samostatně na základě vlastních poznatků a za odborného vedení vedoucího diplomové práce PhDr. Zdeňka Vybírala. Veškerá použitá literatura a jiné podkladové materiály jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Táboře, dne 25. 4. 2006

Andrea Ignatidisová

Andrea Ignatidisová

Poděkování:

Touto cestou bych ráda poděkovala panu PhDr. Zdeňku Vybíralovi za jeho odbornou spolupráci, cenné připomínky a ochotu při vedení mé diplomové práce. Můj dík patří rovněž panu Lud'ku Frenclovi, kastelánovi státního hradu Křivoklát, a paní ing. Haně Skálové, vedoucí ekonomického oddělení NPÚ, za poskytnutí cenných informací pro mou práci.

OBSAH

<u>1. ÚVOD</u>	3
1.1 Cíl a struktura práce	3
1.2 Metodika	5
<u>2. STŘEDOČESKÝ KRAJ</u>	7
2.1 Základní charakteristika.....	7
2.2 Územní členění	8
2.3 Geografické údaje	9
2.4 Demografická struktura	10
2.5 Regionální rozvoj.....	11
2.6 Cestovní ruch	12
2.7 Vymezení regionu Křivoklátsko.....	13
<u>3. KULTURNĚ-HISTORICKÝ ROZBOR STÁTNÍHO HRADU KŘIVOKLÁT</u>	18
3.1 Historie státního hradu Křivoklátska.....	18
3.2 Popis objektu.....	20
<u>4. ANALÝZA EKONOMICKÉHO PROVOZU</u>	22
4.1 Charakter managementu	22
4.2 Způsob financování.....	24
4.3 Využití objektu.....	29
4.4 Prohlídkové okruhy.....	31
<u>5. REALIZAČNÍ FAKTORY</u>	34
5.1 Propagace památky	34
5.2 Služby cestovního ruchu	36
5.3 Dopravní dostupnost	37

5.4 Kulturní akce.....	41
<u>6. VÝZNAM HRADU KŘIVOKLÁT PRO REGION</u>	45
6.1 Národní památkový ústav	45
6.2 Mikroregion Křivoklát	46
6.2 CHKO Křivoklátsko	47
6.4 Spolupráce s ostatními subjekty.....	50
<u>7. KULTURNĚ HISTORICKÉ ATRAKTIVITY V OKOLÍ</u>.....	51
7.1 Státní hrady Žebrák a Točnick.....	51
7.2 Státní hrad Krakovec.....	60
7.3 Hamousův statek ve Zbečně	62
7.4 Město Rakovník.....	64
<u>8. DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ</u>.....	68
8.1 Vyhodnocení dotazníků	68
8.2 Profil návštěvníka státního hradu Křivoklát	73
<u>9. ZÁMĚRY</u>	75
9.1 SWOT analýza	75
9.2 Závěrečná doporučení	77
<u>10. ZÁVĚR</u>.....	81
<u>11. SUMMARY</u>	83
<u>12. POUŽITÉ ZDROJE</u>	84
<u>13. SEZNAM GRAFŮ, TABULEK A OBRÁZKŮ</u>	86
<u>14. PŘÍLOHY</u>	87

1. ÚVOD

Cestovní ruch je jedním z nejvýznamnějších odvětví národního hospodářství a zároveň patří k odvětvím s mimořádnou dynamikou. V roce 2004 představoval podíl devizových příjmů z cestovního ruchu na hrubém domácím produktu země 3,9 %¹. Důležitým faktorem pro rozvoj cestovního ruchu je růst volného času, změny v životním stylu většiny obyvatel, růst mobility a nové nároky na způsob cestování, ale také odstranění bariér volného pohybu osob mezi státy. Takové prostředí podporuje rozšíření globální nabídky, roste však tlak na konkurenceschopnost, kvalitu služeb a dostupnost informací. Cestovní ruch se tedy stává významným ekonomickým fenoménem a svým multiplikačním efektem ovlivňuje i ostatní odvětví národního hospodářství.

Cestovní ruch a cestování prodělalo v České republice po roce 1989 změnu, kdy se s otevřením hranic rapidně zvýšil počet výjezdů do zahraničí. Přes trvalý zájem našich občanů o dovolenou v zahraničí si udržuje významný podíl trávení dovolené v rámci domácího cestovního ruchu, tzn. cestování domácích návštěvníků na území dané země.²

Česká republika disponuje velkým počtem přírodních i společenských atraktivit a je z hlediska kulturního dědictví bohatou zemí. Lidé zde mají možnost navštívit řadu hradů, zámků, historických jader měst a mnoho dalších atraktivit. Památky dnes nejsou využívány jen k prohlídkám jejich interiérů, ale mají zároveň své komerční využití (jsou zde pořádány výstavy, koncerty, firemní akce atd.), což pro objekt představuje nezbytnost z hlediska přínosu finančních prostředků.

1.1 Cíl a struktura práce

Cílem této práce je zhodnocení přínosu a využití kulturně historických památek hradu Křivoklát pro cestovní ruch. Státní hrad Křivoklát je významnou kulturní památkou České republiky a značnou měrou ovlivňuje cestovní ruch Středočeského kraje. Práce je také zaměřena na charakteristiku kulturního významu této památky, která je ojedinělá svým velmi pestrým kulturním programem. Zhodnoceno bude rovněž ekonomické zabezpečení,

¹ Údaj čerpán z kompendia statistik cestovního ruchu agentury Czech Tourism – www.czechtourism.cz.

² Mag Consulting: Domácí versus zahraniční dovolená. COT Business, č. 3, Praha 2004, s. 26.

spolupráce s ostatními subjekty. Na základě těchto údajů bude analyzován současný stav cestovního ruchu Křivoklátska a budou naznačeny perspektivy dalšího rozvoje památky.

Celá práce je rozdělena do 8 hlavních kapitol. První se zabývá oblastí, kde se státní hrad Křivoklát nachází. Nejprve je zasazen hrad Křivoklát do širšího kontextu Středočeského kraje, dále je podrobněji vymezena oblast Křivoklátska, která je zároveň chráněnou krajinnou oblastí. V kapitole jsou uvedeny zejména přírodní předpoklady, kterými daná oblast disponuje a tím vytváří podmínky pro rozvoj cestovního ruchu. Středočeský kraj je územně rozčleněn, dále jsou zde uvedeny geografické údaje, demografická struktura obyvatel, je zhodnocen regionální rozvoj a cestovní ruch.

Kapitola Kulturně – historický rozbor státního hradu Křivoklát se zabývá historií této památky od počátků až do současnosti. V historickém vývoji se kapitola zabývá vlastníky hradu a stavebními úpravami, které na hradu probíhaly. Součástí je též popis objektu.

Kapitole Analýza ekonomického provozu zpracovává otázku samotného objektu z hlediska charakteru managementu, jsou zde uvedeny praktické informace (adresa, kontakt), dále je zpracována organizační struktura. Památka je zkoumána z hlediska financování – jaké možnosti financování má státní památkový objekt a jak jich využívá, důležitým bodem je uvedení rozpočtu hradu. Je zhodnocena využitelnost objektu a zpracována jeho návštěvnost, a to rovněž v komparaci s kulturně historickými objekty ve Středočeském kraji.

V kapitole Realizační faktory je zhodnocena úroveň a forma propagace státního hradu Křivoklát, jsou zmapovány ubytovací, stravovací a ostatní služby cestovního ruchu v oblasti, stejně jako dopravní dostupnost. Významným fenoménem tohoto památkového objektu je pořádání kulturních akcí, který je dán tradicí, vynikajícím zabezpečením a ohlasem ze strany návštěvníků.

Význam státního hradu Křivoklát je zpracován v následující kapitole. Blíže je charakterizován Národní památkový ústav, jakožto subjekt, který je zřízen Ministerstvem kultury České republiky a hrad Křivoklát spravuje. Dále kapitola zpracovává otázku Mikroregionu Křivoklátsko, se kterým správa hradu spolupracuje. Objekt se nachází v křivoklátské oblasti, která je zároveň chráněnou krajinnou oblastí, proto bylo nutné se věnovat i tomuto tématu.

Z důvodu zasazení Křivoklátska do širšího kontextu jsou v další kapitole uvedeny kulturně historické objekty, které se nacházejí v okolí. Jedná se o státní hrady Žebrák a

Točnick, hrad Krakovec, Hamousův statek ve Zbečně a památky města Rakovník. U každého objektu je nastíněna jeho historie, vlastnictví, současný provoz a služby, které jsou k dispozici návštěvníkům.

Důležitou součástí diplomové práce je také dotazníkové šetření, které bylo provedeno v letech 2004 – 2005 a přináší významné praktické podklady pro zpracování vybraného tématu. Výsledky dotazníkového šetření jsou zpracovány nejen graficky, ale i slovně popsány. Vybrané grafy i se slovním zhodnocením jsou součástí již výše uvedených kapitol.

V poslední kapitole je charakterizováno využití státního hradu Křivoklát v cestovním ruchu, jsou zdůvodněny příčiny nedostatků a také navrženy opatření ke zlepšení této situace. Přirozeně vše je shrnuto v závěru. Součástí práce tvoří také cizojazyčné resumé, mimo něj jsou uvedeny i použité zdroje a grafické a textové přílohy.

Téma diplomové práce byla vybráno z několika důvodů. Hlavním je oblast, kde se státní hrad Křivoklát nachází, jelikož se jedná o místo nepříliš vzdálené od bydliště autorky a tím pádem jí blízké. Tato oblast disponuje velkým přírodním bohatstvím, jak již bylo řečeno, jedná se o chráněnou krajinnou oblast Křivoklátsko. Křivoklátsko bylo rovněž oblíbeným místem českého spisovatele Oty Pavla³. Velkou výzvou bylo zpracování tohoto tématu z důvodu, že se jedná o jednu z nejvýznamnějších památek Středočeského kraje, potažmo celé České republiky. Důkazem toho je i fakt, že se státní hrad Křivoklát stal jedním z hlavních motivů prezentace České republiky jako destinace cestovního ruchu, kterou zpracovala agentura Czech tourism⁴.

1.2 Metodika

Zpracování diplomové práce předcházelo shromáždění a studium odborné literatury, která se týkala zejména historie státního hradu Křivoklát, ale také dalších kulturně historických atraktivit, které se nacházejí v okolí. Dále byla shromážděna řada propagačních materiálů, brožur, letáků, prospektů a informace k danému tématu byly nalezeny rovněž v regionálním tisku.

Významné informace byly zjištěny na základě telefonické, e-mailové a osobní komunikace se správou hradu, zejména s kastelánem panem Luděkem Frenclm. Jednalo se

³ Ota Pavel na Křivoklátsku nejen sám pobýval, ale zasadil do této oblasti děj svých knih – např. Smrt krásných srnců.

především o informace týkající se propagace objektu, jeho návštěvnosti, managementu či spolupráci s ostatními subjekty.

Údaje ekonomického charakteru byly získány od paní Ing. Hany Skálové, vedoucí ekonomického oddělení Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště středních Čech. Paní Ing. Skálová poskytla cenné statistické podklady, které se staly součástí práce. Informace o Středočeském kraji byly čerpány z oficiálních internetových stránek Středočeského kraje, statistické údaje nalezeny na stránkách Českého statistického úřadu. K získání informací o objektech v okolí zámku a infrastruktury bylo využíváno především knižních publikací a internetových stránek jednotlivých organizací. Některé byly kontaktovány telefonicky.

Stěžejní publikací diplomové práce se stala kniha Marcely Zíkové – Křivoklátsko, která poskytla zejména praktické informace o celé oblasti Křivoklátska, týkající se dopravní infrastruktury, ubytovacích a stravovacích zařízení a činnosti informačních center.

Rovněž byla zpracována SWOT analýza⁵, která představuje komplex poznatků, kdy silné a slabé stránky se vztahují k vnitřním podmínkám, příležitosti a ohrožení k vnějšímu prostředí. Důležitou součástí diplomové práce se stal marketingový průzkum⁶, který byl proveden prostřednictvím dotazníkového šetření.

⁴ Tyto informace jsou prezentovány na oficiálních internetových stránkách hradu Křivoklát www.krivoklat.cz.

⁵ Horáková, H.: Strategický marketing, vydala Vysoká škola ekonomická, Praha 1997, s. 29.

⁶ Pásková, M. – Zelenka, J.: Cestovní ruch, výkladový slovník, Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha 2002, str. 68,282.

2. STŘEDOČESKÝ KRAJ

Středočeský kraj jako vyšší územně samosprávný celek byl vytvořen v roce 2000. Na rozdíl od ostatních krajů nemá své sídlo umístěno na vlastním území, ale na území jiného kraje, Hlavního města Prahy. Středočeský kraj se svojí rozlohou řadí k největším krajům a patří mezi čtyři kraje, na jejichž území žije více než 1 milion obyvatel.

Území Středočeského kraje:

- 26 správních obvodů obcí s rozšířenou působností, které k 1.1. 2003 nahradily bývalé okresní úřady
- rozlohou největší je správní obvod s rozšířenou působností – Příbram (8 % rozlohy Středočeského kraje)
- nejmenší je správní obvod s rozšířenou působností – Neratovice (1 % rozlohy Středočeského kraje)

2.1 Základní charakteristika

Středočeský kraj je největším samostatným územně správním celkem České republiky. Jeho rozloha 11 014 km² zabírá téměř 14 % území České republiky. K 30. červnu 2004 žilo ve Středočeském kraji 1 138 571 obyvatel.⁷ Tento velice různorodý region v centrální části Čech, jedinečný a mnohotvárný, obklopuje hlavní město Prahu.

Vzhledem ke krásné a zajímavé krajině jsou mnohá místa Středočeského kraje vyhledávanými cíli turistů. Leží zde několik chráněných krajinných oblastí, z nichž mezi nejvýznamnější patří Český ráj, biosférická rezervace UNESCO Křivoklátsko nebo geologicky zajímavý Český kras se známými Koněpruskými jeskyněmi. Oblíbeným cílem rekreantů jsou toky téměř všech zdejších velkých řek - Berounky, Jizery, Labe i Sázavy. Kraj je proslaven i vzácnými historickými památkami – patří mezi ně především hrady jako Karlštejn, Křivoklát, Konopiště, Kokořín, Český Šternberk. Prakticky všechna města ve Středočeském kraji se mohou pyšnit středověkým historickým centrem. Skutečnou perlou mezi nimi je bezpochyby Kutná Hora, která je zapsána na seznamu světového kulturního a přírodního dědictví

UNESCO. I ostatní města jako Kolín, Mělník, Mladá Boleslav, Kladno, Beroun, Rakovník, Příbram, Benešov a další mají co nabídnout.

2.2 Územní členění

Středočeský kraj je územně samosprávnou jednotkou a zároveň i regionem soudržnosti EU a tvoří tak statistickou jednotku NUTS 2. Administrativně se Středočeský kraj člení na 26 územně samosprávných celků - obce s rozšířenou působností. Na obce s rozšířenou působností byla převedena většina kompetencí, které dříve vykonávaly okresní úřady (např. vydávání občanských, cestovních a řidičských průkazů a registrace dopravních vozidel). Obce s rozšířenou působností se dále dělí na obce s pověřeným obecním úřadem. Ve Středočeském kraji je 55 obcí s pověřeným obecním úřadem. Nejmenší administrativní jednotkou je obec. Územní členění definuje zákon č. 36/1960 Sb., který člení kraje na okresy a okresy na obce a vojenské újezdy. Území obce je vymezeno hranicí jednoho nebo více souvislých katastrálních území

Z územního hlediska je Středočeský kraj dělen na 12 okresů. Okresy lze nadále používat k územní identifikaci příslušnosti jednotlivých sídelních lokalit (obcí), neboť územím okresů má svoji územní působnost vymezena řada specializovaných orgánů státní správy (např. katastrální úřady, úřady práce, okresní správa sociálního zabezpečení, pozemkový úřad aj.).

Obrázek 1: Mapa středočeského kraje

Zdroj: www.kr-stredocesky.cz

⁷ www.stredocesky-kraj.cz.

2.3 Geografické údaje

Středočeský kraj se rozprostírá v centrální části Čech (Česká kotlina), převážně v nížinách kolem říčních toků, do kterých zasahují z jihu a ze západu pahorkatiny. Jako vnitrozemský kraj nesousedí se žádným sousedním státem. Obklopen je sedmi kraji, a to Jihočeským, Plzeňským, Ústeckým, Libereckým, Královéhradeckým, Pardubickým a Vysočinou. Poloha Středočeského kraje je v tomto ohledu výhodná, neboť spolu s Prahou tvoří středovou část republiky a sousední kraje jsou velice dobře dostupné. Středočeský kraj má tudíž výhodnou polohu vzhledem k hlavním liniovým osám, které tvoří dálnice a silnice, železnice a vodní toky.

Středočeský kraj tvoří spolu s Prahou přirozenou sídelní aglomeraci, propojenou ekonomicky, historicky a kulturně. Poloha kraje významně ovlivňuje jeho ekonomickou charakteristiku. Úzká vazba na hlavní město, které kraj obklopuje, a vybudovaná hustá dopravní síť jsou dvě základní charakteristiky, které činí polohu kraje výhodnou. Naopak, zřejmě nevyváženost vztahu Prahy (metropole ČR a turistická destinace evropského významu) a středních Čech tvořících periferii Prahy, je pro kraj nevýhodou. Tato skutečnost, spolu s absencí krajského města jako správního centra regionu, do určité míry limituje rozvoj kraje. Pražská středočeská aglomerace, do které spadá téměř 38 % obcí kraje s více než 46 % obyvatel, tvoří zázemí hlavního města a je pro Prahu významným zdrojem pracovních sil, doplňuje pražský průmysl, zásobuje Prahu potravinami, poskytuje jí svůj rekreační potenciál⁸.

Z hlediska geomorfologického uspořádání je Středočeský kraj součástí Českého masivu. Vyššími geomorfologickými jednotkami zasahujícími do Středočeského kraje jsou podle nové klasifikace ze severu zasahující tzv. „Česká tabule“, z jihozápadu tzv. „Poberounská provincie“ a z jihovýchodu tzv. „Česko-moravská provincie“.

Přírodní podmínky kraje jsou značně různorodé. Existují zde dva typy krajiny. Na severovýchodě převažují rovinaté nížiny kolem řeky Labe se zemědělsky využívanou půdou, doplněné listnatými a borovými lesy. Nejnižším bodem v kraji (153,1 m n. m.) je hladina řeky Labe u Dolních Beřkovic na Mělnicku. Jihozápad kraje má charakter vrchoviny, kde naopak

⁸ Chalupa, P.: Geografie České republiky, Brno, 1998, str.23.

převažují smrkové a smíšené lesní porosty. Do jižní a jihovýchodní části zasahuje Českomoravská soustava a západní část vyplňuje soustava Poberounská. Místem s nejvyšší nadmořskou výškou je vrch Tok (846 m n. m.) v Brdské vrchovině na jihozápadě kraje.

Mezi nejceněnější oblasti kraje patří chráněná krajinná oblast Křivoklátsko. Na tuto oblast navazuje geologicky zajímavá oblast Českého krasu. Jedná se o největší krasovou oblast v Čechách se známými Koněpruskými jeskyněmi. Nelze opomenout také známé vrchy Velký a Malý Blaník. Ve Středočeském kraji je převážná většina území chráněné krajinné oblasti Kokořínsko s typickými kaňonovitými údolími obsahujícími pískovcové skály. Sever kraje je vstupní branou do významného turistického regionu Českého ráje⁹.

2.4 Demografická struktura

Středočeský kraj je největší ze všech krajů v republice z hlediska plochy území a počtu obcí, počtem obyvatel se řadí za Prahu a je srovnatelný s Moravskoslezským a Jihomoravským krajem.

K 30. červnu 2004 bylo na území Středočeského kraje evidováno 1 138 571 obyvatel, což představuje 11,15 % obyvatel České republiky. Celkový přírůstek obyvatel od počátku roku je 2 776 obyvatel.¹⁰ Je to nevyšší nárůst obyvatelstva ze všech krajů republiky. Celkový přírůstek byl způsoben výhradně migrací, naopak přirozeně ubylo 624 obyvatel, což bylo nejvíce v republice.

Tabulka 1: Středočeský kraj

Kraj	Počet obyvatel (k 1. 1. 2002)	Průměrný věk	Rozloha (km ²)	Hustota obyv. (km ⁻²)	Počet obcí
Hl. m. Praha	1 160 118	41,2	496	2 357,1	1
Středočeský	1 123 931	39,1	11 015	101,9	1 148
Jihočeský	624 568	38,4	10 056	62,2	623
Plzeňský	549 600	39,2	7 561	72,8	506
Karlovarský	303 714	37,7	3 314	91,8	132
Ústecký	819 450	37,7	5 335	153,7	354

⁹ Kos, J. – Maršálková, M.: Chráněná území přírody, Zlín, 1999, nestr.

¹⁰ www.csu.cz.

Liberecký	427 396	38,1	3 163	135,4	216
Královéhradecký	549 329	39,0	4 758	115,7	448
Pardubický	507 176	38,4	4 519	112,5	453
Vysočina	518 315	38,1	6 925	75,0	730
Jihomoravský	1 124 493	39,0	7 066	159,6	647
Olomoucký	638 374	38,4	5 140	124,4	394
Zlínský	594 060	38,4	3 964	150,1	304
Moravskoslezský	1 265 912	37,8	5 554	228,6	302
Česká republika	10 206 436	38,8	78 866	129,7	6 258
Podíl STC / ČR	11,0 %	vyšší	14,0 %	nižší	18,4 %

Zdroj: ČSÚ

2.5 Regionální rozvoj

Regionální rozvoj Středočeského kraje řeší rozvoj daného regionu ve smyslu zvolené strategie, podle které má být Středočeský kraj organicky se rozvíjejícím centrem Čech se silnými a vzájemně výhodnými vztahy a vazbami na hl. m. Prahu¹¹. Při respektování různorodosti přírodních a ekologických podmínek jednotlivých částí kraje je důležitá představa rozvíjet urbanizované, příměstské i venkovské oblasti. Ve smyslu principů soudržnosti a trvale udržitelného rozvoje je tedy hlavním cílem dosažení vyváženého růstu celého regionu.

Pro rozvoj celého kraje je nezbytným předpokladem:

V silniční dopravě se připravuje dobudování silničního okruhu kolem Prahy, který bude zasahovat do Středočeského kraje. Připravuje se výstavba dálnice D3 (Praha - České Budějovice) a v současné době probíhá dostavba rychlostní komunikace R6 (Praha - Karlovy Vary).

V železniční dopravě nyní probíhá rekonstrukce železničních mezinárodních koridorů. Jsou připraveny projekty na rozvoj příměstské kolejové dopravy. Jedná se o výstavbu rychlodráhy Kladno - Praha, a v dlouhodobém horizontu se uvažuje o

¹¹ Údaje čerpány z oficiálních internetových stránek Středočeského kraje www.kr-stredocesky.cz.

podobném spojení Praha - Mladá Boleslav. Důležitým faktorem je rozvoj průmyslových zón - revitalizace bývalých průmyslových areálů (např. areál Poldi v Kladně), rozvoj nových průmyslových zón (např. Kolín - Ovčáry).

Středočeský kraj je v převážné míře venkovskou oblastí s infrastrukturou. Pro obnovu venkova existuje v kraji několik projektů. Některé venkovské oblasti vidí svůj rozvoj v rozvoji cestovního ruchu. Takovým projektem je tvorba turistického parku a rozvinutí rekreační oblasti Sedlec - Prčice.

2.6 Cestovní ruch

Středočeský kraj disponuje potenciálem pro rozvoj různých typů cestovního ruchu. K tomu přispívají jeho geografické podmínky i dosavadní infrastruktura, která poskytuje možnosti růstu rekreačních pobytů, různých druhů turistiky a venkovského, městského či incentivního cestovního ruchu.

Na území Středočeského kraje se nachází množství významných historicky cenných památek i mnoho přírodních zajímavostí. Mezi nejnavštěvovanější historické památky patří městská památková rezervace Kutná Hora, hrady a zámky - Karlštejn, Konopiště, Žleby a další, z přírodních oblastí jsou turisty nejvíce vyhledávány CHKO Kokořínsko, Křivoklátsko, Český kras a Český ráj. Přesto Středočeský kraj nepatří mezi turisticky nejatraktivnější kraje České republiky. I když je rozlohou největší ze všech krajů ČR, má až čtvrtý nejvyšší počet ubytovacích zařízení, počtem hostů se řadí až na 5. místo. V období let 2000 až 2002 lze pozorovat poměrně výrazné snížení zájmu o cestování do Středočeského kraje. V tomto období poklesl počet hostů v ubytovacích zařízeních cestovního ruchu o více než 150 tisíc, tj. asi o 20 %. Přitom úbytek hostů z ciziny byl přibližně o 1 procentní bod vyšší, než u hostů z ČR. V roce 2003 došlo opět k oživení cestovního ruchu, počet hostů dosáhl 835 tisíc a o více než 3 procenta překročil počet hostů z roku 2000. Nárůst byl však výhradně způsoben zvýšením počtu tuzemských hostů a to o 11,5 % proti roku 2000. Počet hostů z ciziny zůstal pod 90 % roku 2000¹².

Tradičně navštěvuje Středočeský kraj nejvíce cizinců z Německa, i když se jejich podíl ze všech cizinců během sledovaných let snížil z jedné třetiny v roce 2000 na přibližně jednu

¹² www.cszu.cz.

čtvrtinu v roce 2003. Druhou nejpočetnější skupinu tvořili do roku 2001 Nizozemci, ty však v letech 2002 a 2003 počtem převyšují návštěvníci ze Slovenska. Pro hosty ze Slovenska je Středočeský kraj stále lákavější – proti roku 2000 vzrostl jejich počet dvaapůlkrát. Z nich však velkou část mohou tvořit návštěvníci, kteří přijeli do Čech za přivýdělkem (sezónní dělníci). Ačkoliv počet hostů v roce 2003 převýšil počet z roku 2000, počet přenocování byl o čtvrtinu nižší. Průměrná doba pobytu se tudíž zkrátila z 5,2 dne na 4 dny. V porovnání s rokem 2000 volí kratší dobu pobytu spíše hosté z ČR, jejichž doba pobytu se zkrátila o 1,3 dne, zatímco u cizinců o 0,8 dne¹³.

Celková návštěvnost, tuzemských i cizinců, sledovaná podle hostů v ubytovacích zařízeních, je ve Středočeském kraji pod celostátním průměrem. Vztaženo k velikosti kraje dané počtem obyvatel a jeho rozlohou se tento kraj řadí k méně navštěvovaným, když z hlediska absolutního počtu hostů je na pátém místě (nepočítáme-li Prahu).

2.7 Vymezení regionu Křivoklátsko

Není jednoduché vymezit oblast Křivoklátska, ale v této diplomové práci bude chápána jako území západní části Středočeského kraje, které administrativně spadá především do bývalých okresů Rakovník a Beroun, na severovýchodě zasahuje oblast Křivoklátska částečně i do bývalých okresů Kladno, Plzeň – sever a Rokycany.¹⁴

Hranice oblasti vychází z východní části města Rakovník, odkud směřuje k severovýchodu, přes okraj obce Lužná k železniční stanici Řevničov (nejsevernější bod oblasti). Odtud se stáčí jihovýchodně k obcím Ruda a Lány a dále klesá jižním směrem přes Žilinu, Lhotu, Bratronice a údolím Loděnice k mlýnu Poteplí (nejvýchodnější bod). Dále pokračuje přes Chyňavu k Hýskovu, kde překračuje řeku Berounku, poté vede jihozápadním směrem k Trubínu, přes Černín, Hředle, Žebrák ke Zbirohu (nejjižnější bod). Pak pokračuje severozápadním směrem k Drahoňově Újezdu a přes Terešov a Mlečice ke Zvíkovci. Zde opět kříží Berounu a stáčí se západněji na Chříč, Slatinu, na Uhrovic mlýn a na Javornici (nejzápadnější bod). Odtud pokračuje směrem na Milíčov a Šípy, kde se obrací severovýchodním směrem na Krakovec a míří přes Rousínov, Panoší Újezd a Všetaty

¹³ Údaje čerpány z internetových stránek Ministerstva pro místní rozvoj – statistiky.

¹⁴ Zíková, M.: Křivoklátsko, Praha 2005, s. 6.

k Lašovicím. Zde se u železniční stanice otáčí na severozápad a směřuje přes Dolní Chlum po Rakovnickém potoce k Rakovníku.

V podstatě se popisované území kryje s chráněnou krajinnou oblastí Křivoklátsko, které zaujímá rozlohu 62 792 ha.¹⁵ Toto vymezení bylo vybráno zejména z důvodů historických, ale sleduje také souvislost celého území například po stránce geologické.

2.7.1 Geologie oblasti

Geologické podloží Křivoklátska tvoří na většině území břidlice a droby, které se usazovaly na dně starohorního moře. Počátkem prvohor, v období středního kambria, vznikl v okolí Skryjí a Týřovic mělký mořský záliv. Usazovaly se zde pískovce a břidlice, které v sobě pohřbily tehdejší zbytky fauny. Tak vznikla světově proslulá naleziště zkamenělin trilobitů, ramenonožců, ostnokožců i dalších živočichů, jejichž výčet ještě dnes není u konce¹⁶.

Koncem kambria došlo na poruchové linii SV – JZ k mohutným suchozemským výlevům sopečných hornin. Vzniklo tak asi 5 km široké vulkanické křivoklátsko-rokycanské pásmo, táhnoucí se od Sýkořice k Rokycanům. Z pozdějších geologických dob se na Křivoklátsku do dnes zachovaly pouze dva větší izolované ostrovy ordovických hornin - Velíz a Krušná hora, historicky významné z hlediska těžby železné rudy.

Dnešní podoba Křivoklátska se formovala v průběhu čtvrtohor. Rozhodující vliv na utváření povrchu území, vývoj fauny i flóry měly výkyvy podnebí, opakující se v cyklickém sledu. Křivoklátsko nebylo sice nikdy zaledněné, ale změny podnebí se zde projevovaly velmi významně. Nacházelo se v pásu leduprosté krajiny mezi ledovým štítem severní Evropy a zaledněnými Alpami. Na sklonku staršího terciéru byl povrch Křivoklátska zarovnan do paroviny s měkkými tvary bez větších skal. Mírnou modelací vodními toky byl postupně vytvářen základ současné vodní sítě. Změnou podnebí ve čtvrtohorách zesílila erozní činnost řek, které vytvořily hluboká údolí, v tvrdých horninách mnohde až skalnaté kaňony. Působením mrazu byl modelován povrch paroviny a na mnoha místech byly obnaženy skalnaté výchozy. Z pramenů na prudkých svazích se sráží uhličitán vápenatý (CaCO₃) v podobě drobných inkrustací na odumřelých částicích rostlin i na živých mechorostech. Ložiska jsou složena z vrstev světlých pěnoveců, lišících se podílem různě hrubé sutě i

¹⁵ Palivec, V.: Křivoklátsko, Praha 1986, s. 10 a 11.

¹⁶ Informace získány z knihy Řehoř, F.: Přehled historické geologie a regionální geologie České republiky.

obsahem humusu nebo tmavěji hnědé hlinité složky. Ukázkový profil pěnovcových vrstev byl prozkoumán v přírodní rezervaci U eremita a je dokladem člověkem neporušeného vývoje.

Řeka Berounka při svém zahlubování vytvořila podél celého toku četné zákruty tzv. meandry a nápadné ploché stupně, tzv. říční terasy. Přítomnost říčních teras dokumentuje v terénu velké množství velmi dobře opracovaných valounů. Nejlépe jsou tyto morfologicky významné tvary patrné z vyhlídek na naučné stezce Brdatka, vedoucí z Křivoklátska do Zbečna.

V průběhu čtvrtohor rozdělilo hluboké údolí Berounky Křivoklátskou vrchovinu na severní, levobřežní část – Lánskou pahorkatinu a jižní, pravobřežní - Zbirožskou vrchovinu. Obě tyto části území Křivoklátska se díky rozdílnému geologickému podkladu vyvíjely odlišně. Zbirožská vrchovina se rozkládá na vulkanických horninách křivoklátsko-rokycanského pásma. Hluboce zařízlá údolí potoků a potůčků tvoří se skalnatými vrcholky kopců a táhlými hřbety intenzivně členitý reliéf. Díky své nesmírné tvarové různorodosti a nepřístupnosti je to nejhodnotnější část dnešního Křivoklátska. Pro Lánskou pahorkatinu je typický spíše mírně členitý povrch na starohorních břidlicích, který směrem k jihu přechází do strmých strání údolí Berounky s řadou strží a roklí.

2.7.2 Geomorfologie

Území téměř celý geomorfologický celek Křivoklátské vrchoviny a severní část Plaské pahorkatiny. Páteří oblasti je hluboké údolí řeky Berounky, která protéká od JZ k SV a téměř ve středu území se v pravém úhlu stáčí k JV. Bohatství a zachovalost celé oblasti je podmíněno velikou členitostí terénu Křivoklátské vrchoviny. Převážná část území Zbirožské vrchoviny a zároveň nejhodnotnější jádro Křivoklátska tvoří intenzivně rozčleněný reliéf s hluboce zaříznutými erozními údolními, který byl vymodelován v horninách křivoklátsko-rokycanského pásma. Toto pásmo se táhne od jihozápadu k severovýchodu oblasti převážně na pravém břehu Berounky a je budováno horninami kambrických vulkanitů. Jihovýchodní část Zbirožské vrchoviny má mírně zvlněný reliéf denudačních plošin a mírných svahů, který se vytvořil na proterozoických břidlicích. Po levém břehu Berounky se rozkládá Lánská pahorkatina, která je charakterizována mírně členitým reliéfem na proterozoických

sedimentech. Řeka Berounka vytváří po celé délce toku v území morfologicky významné a nápadné meandry¹⁷.

2.7.3 Klimatické podmínky

Výrazný říční fenomén řeky Berounky se na Křivoklátsku projevuje na mezoklimatu, které je zde teplejší než v okolní krajině, zvláště v zimních měsících. Průměrná roční teplota se zde pohybuje mezi 7,5 - 8,5 °C. Navíc se oblast nachází na okraji srážkového stínu Krušných hor, takže průměrné roční srážky činí jen 530 mm, ve vegetačním období je to pouze 350 mm. Nejvíce srážek spadne v červenci, okolo 80 mm, minimální úhrn srážek připadá na únor, kolem 27 mm¹⁸. Chráněná krajinná oblast Křivoklátsko spadá do mírně teplé a mírně suché oblasti, která je charakterizována dlouhým, teplým a suchým létem, krátkým přechodným obdobím s mírně teplým jarem a podzimem, krátkou, mírně teplou a suchou zimou. Převažující směr větrů je západní až jihozápadní. V hlubokých údolích kaňonovitého tvaru je vyvinuta výrazná teplotní inverze se slabou výměnou vzduchu v horizontálním i vertikálním směru.

2.7.4 Hydrologie

Křivoklátsko je celkově chudé na podzemní vody, což vyplývá z nízké srážkové aktivity i z nevhodného geologického prostředí pro vytváření kolektorů podzemních vod. Většina území je tvořena proterozoickými břidlicemi, drobnými a vulkanickými horninami.

Srdcem Křivoklátska protéká jeden z posledních říčních toků Čech a Moravy, který si zachoval svůj přírodní charakter – řeka Berounka. Vzniká soutokem Úhlavy, Úslavy, Radbuzy a Mže v Plzni. O jedinečnosti Berounky svědčí skutečnost, že protéká třemi chráněnými územími. Pod Plzní teče stejnojmenným přírodním parkem, do CHKO Křivoklátsko vtéká v obci Zvíkovec-Kalinova ves (říční km 82) v nadmořské výšce 256 m a opouští oblast v Hýskově (km 39,5) ve výšce 223 m, aby pod Berounem vstoupila na území další Chráněné krajinné oblasti Český kras. Berounka je pro Křivoklátsko hlavním povrchovým tokem, který odvodňuje většinu podzemních i povrchových vod území. Délka průtoku je 42,5 km, převýšení je 33 m. Dlouhodobý průměrný průtok v profilu Křivoklát je 31,8 m³/s, stoleté vody

¹⁷ Informace o geomorfologii křivoklátské oblasti byly čerpány z internetových stránek www.krivoklatsko.cz.

¹⁸ www.krivoklatsko.ochranaprirody.com.

pak dosahují hodnot až 1400 m³/s. Roční průměrná teplota vody je 10°C. Suchá období naopak mohou průtoky snížit na 2 m³/s. Během svého průtoku Křivoklátskem posbírání řeka celkem sedmnáct levostranných a devatenáct pravostranných přítoků, převážně bystrinného charakteru. Část území je do Berounky odvodňována nepřímo říčkou Litavkou a potokem Loděnicí /Kačákem/.

Celková rozloha stojatých a tekoucích vod v oblasti je asi 4 km², tj. asi 0,6 % z celkové plochy chráněného území. Z toho zaujímá řeka asi 230 ha, potoky asi 30 ha a stojaté vody asi 140 ha. Na území CHKO je zaznamenáno 340 vodních nádrží, z nichž největší je přehradní akumulární nádrž Klíčava s rozlohou 72,5 ha¹⁹. Vodní nádrže jsou nepravidelně rozptýleny po celém území s výjimkou nejvyšších poloh v jihozápadní části.

¹⁹ Zdroj: oficiální internetové stránky CHKO Křivoklátsko.

3. KULTURNĚ-HISTORICKÝ ROZBOR STÁTNÍHO HRADU KŘIVOKLÁT

3.1 Historie státního hradu Křivoklátu

Hrad Křivoklát, náležející mezi nejznámější české památky, je dodnes skryt v hloubi lesního masivu - přemyslovského loveckého hvozdu²⁰. Ten byl nejen oblíbeným místem pobytů českých knížat a králů, ale i přímo srdcem zeměpanských držav. Úměrně tomu zde již od raného středověku vznikala panovnická sídla²¹. Nejstarším z nich se stal dvorec ve Zbečně, k němuž se dle svědectví písemných pramenů již v průběhu 11.století přidružilo pevné hradiště Křivoklát, poprvé připomínané k roku 1110²². Dlouholetý archeologický výzkum v areálu dnešního hradu ukázal, že se původní křivoklátské hradiště nacházelo na jiném místě, které se však doposud nepodařilo nalézt. Významný královský hrad na dnešním místě vznikl buď koncem vlády Přemysla Otakara I., nebo na samém počátku vlády Václava I. někdy kolem roku 1230. Byl tedy součástí nejstaršího horizontu panovnických mocenských opor nového typu- vrcholně středověkých kamenných hradů, které nahradily . doslouživší raně středověká hradiště. V přemyslovském loveckém hvozdu v povodí Berounky tou dobou postupně vznikal celý systém hradů, v němž zpočátku Křivoklát nehrál nejdůležitější roli. Tu získal až ve druhé polovině 13. století za vlády Přemysla Otakara II. na úkor sousedního Týřova. Jako místo pro stavbu hradu byla zvolena rozměrná trojúhelná nepravá ostrožna obtékaná Rakovnickým potokem, ještě plně odpovídající situování starších hradišť. Stavba komplikovaného rozměrného objektu, který zde postupně vznikl, se táhla až do 80. let 13. století a v jejím průběhu se zjevně měnily jak nároky na podobu hradu, tak požadavky na jeho funkci.Křivoklát doby posledních Přemyslovců²³ byl tedy velmi výstavným a složitým nejspíše sedmidílným hradem se třemi věžemi a množstvím dalších staveb. Zajímavou, archeologicky zjištěnou skutečností je existence dnes zcela zaniklého druhého palácového komplexu. S největší pravděpodobností je ho nutno spojovat s velmocenskými ambicemi Přemysla Otakara II. a jeho diplomatickými záměry, jimž měl položit jako důstojné místo závažných jednání.

²⁰ Nitsche, I.: Popis a dějiny obce a hradu Křivoklátu, Křivoklát, 1895.

²¹ Blíže Zemlička, J.: Čechy v době knížecí, Praha 1997.

²² Benešová, K.- Žižka, J.: Křivoklát, Praha, 1987, str. 27.

Sláva přemyslovského Křivoklátu však zanikla díky požáru v prvním desetiletí 14. století. Nejspíše ho lze spojovat s dobytím hradu mocným šlechtickým předákem Vilémem Zajícem z Valdeka roku 1307. Ten ho pouze nouzově opravil a do jeho rozvoje neinvestoval. Tento stav setrval i po Vilémově smrti, kdy se Křivoklát navrátil ke Koruně. Několikrát zde pobýval i Karel IV. a jeden z jeho pobytů, který byl vlastně vězeňským, způsobil, že k hradu nepřilnul a nikterak poté nepřispěl k jeho zvelebení²⁴. Význam Křivoklátu si však velmi dobře uvědomoval, jak dokládá i fakt, že ho zařadil mezi hrady, které měly zůstat trvalým korunním majetkem. V posledních desetiletích 14. století přistoupil syn Karla, Václav IV. k náročné přestavbě²⁵. V jejím rámci se značně rozšířila plocha hradu a změnilo vedení přístupové cesty do areálu. Její značné zkrácení do dnešní trasy a zřízení nového vstupu do horní části spodního hradu novou čtverhrannou Prochoditelnou věží se vyžadovalo velké terénní úpravy. Křivoklát Václava IV. se opět stal jedním z nejnádhernejších a nejpřednějších hradů v zemi. Avšak katastrofální požár roku 1422 a následné čtyřnásobné obležení a dobytí střídavě husitskými a katolickými vojsky hrad mimořádně těžce postihlo. Některé, zvláště vnější části zůstaly v troskách a ostatní objekty byly opět zřejmě pouze nouzově a v nejnútnejším opravovány a udržovány. Na tomto stavu nezměnila příliš ani stavební činnost v době poděbradské, zajištěná současným archeologickým výzkumem.

Poslední dobu rozkvětu Křivoklátu přinesla velkolepá přestavba Vladislava Jagellonského²⁶. Stavební práce započaly v 70. letech 15. století pod vedením Hanuše Spiesse, pokračoval v nich mistr z okruhu pražské dvorské huti a dokončil ji mistr ovlivněný saskou pozdně gotickou architekturou. Zcela přestavěn byl horní hrad, novou bohatě zdobenou klenbu získal i Velký sál. Zcela přestavěna byla i kaple, doposud velmi dobře dochovaná včetně mnoha zdobných detailů s charakteristickým Hanušovým rukopisem a původním oltářem z doby okolo roku 1490. Vladislavská přestavba z Křivoklátu učinila jednu z nejvelkolepějších panovnických residencí střední Evropy, své doby. I když stále zůstával v panovnických rukách, sloužil spíše jako bezpečné zatiší a především jako vězení i pro velmi prominentní vězně, z nichž připomeňme alespoň biskupa Jednoty bratrské Jana Augustu²⁷ či anglického

²³ O Přemyslovcích více pojednává kniha Žemlička, J.: Přemyslovci. Jak žili, vládli a umírali, Praha 2005.

²⁴ O Karlu IV. více pojednávají Spěvák, J.: Karel IV., Praha 1979 a Kavka, F.: Život na dvoře Karla IV., Praha 1993.

²⁵ Více v knize Spěvák, J.: Václav IV., Praha 1986.

²⁶ Více informací k tomuto tématu v knihách Macek, J.: Jagellonský věk v českých zemích, Praha 1992-1999.

²⁷ Blíže Bílek, J.: Jan Augusta v letech samoty (1548-1564), Praha 1942.

dobrodruha a alchymistu Edwarda Kellyho²⁸. Nádhernou pozdně gotickou podobu poněkud poškodil koncem 16. století další menší požár, po němž byla část hradu v okolí Prochodité věže renesančně upravena, ale v podstatě zůstala dochována až do doby třicetileté války. Těžkou pohromu však přinesl zničující požár roku 1643, který zahájil postupný, ale nezadržitelný úpadek Křivoklátu. Nedlouho po zmíněném ohni byl zpustlý hrad roku 1658 zastaven Schwarzenberkům a následně prodán Valdštejnům, kteří ho drželi od roku 1658 až do roku 1733, kdy sňatkem přešel na Fürstenberky. V té době byl již dlouho pouze utilitárně využíván a stále větší a větší část jeho plochy pohlcovl prosperující pivovar. V roce 1826 hrad postihl další nešťastný požár. Fürstenberkové si naštěstí s nástupem romantismu začali uvědomovat nezastupitelný význam a památkové hodnoty hradu a ve druhé polovině 19. a prvé třetině 20. století přistoupili k jeho záchraně a restaurování. Při tom měli mimořádně šťastnou ruku při volbě architektů - ať již šlo o Humberta Walchera von Molthein, Josefa Mockera, či Kamila Hilberta²⁹.

V roce 1929 Fürstenberkové své panství i s hradem prodali československému státu. Špatný technický stav památky si od 60. let vyžádal odstranění nejnaléhavějších havárií a od počátku 70. let zde doposud s různou zdařílostí probíhají památkové úpravy, souběžně s nimiž je hrad archeologicky zkoumán. Díky tomuto dlouhodobému archeologickému výzkumu zde až na výjimky nedošlo v důsledku památkových úprav k zániku nenahraditelných informací a Křivoklát je dnes po mnoha stránkách svého pestrého života jedním z nejlépe poznanych hradů českého středověku.

3.2 Popis objektu

Hrad Křivoklát byl zapsán do seznamu movitých kulturních památek dne 31.12.1965 pod rejstříkovým číslem 11751/2-2668³⁰ a je tedy veden jako nemovitá kulturní památka. Hrad je od roku 1929 ve vlastnictví státu, nyní je spravován Národním památkovým ústavem, územním odborným pracovištěm středních Čech. Hrad je vystavěn v gotickém slohu, jeho počátky jsou spjaty s rokem 1110. Prošel mohutným historickým vývojem a dnes představuje jednu z nejvýznamnějších památek České republiky.

²⁸ Viz Sviták, J.: Sir Edward Kelley. Český rytíř 1555-1598, Praha 1994.

²⁹ O architektech této doby je možno se více dozvědět v publikaci Ševčík, O.: Architektura, historie, umění, Praha 1997.

Areál hradu tvoří Horní a Dolní nádvoří. Součástí prohlídkového okruhu jsou Rytířský a Královský sál, knihovna, Fürstenberské museum, návštěvníci si mohou rovněž prohlédnout obrazárnu, Stříbrnici či hradní kapli. Za pozornost jistě stojí i Velká věž, jejíž přízemí bylo využíváno jako hladomorna, dále věž Huderka s černou kuchyní nebo monumentální hradní ochozy.

³⁰ Údaj získán na stránkách Ministerstva kultury České republiky.

4. ANALÝZA EKONOMICKÉHO PROVOZU

4.1 Charakter managementu

4.1.1 Adresa a kontakt³¹

Správa státního hradu Křivoklátu

Křivoklát 47

270 23 Křivoklát

Telefon:	+420 313 558 440	správa
	+420 313 558 440	rezervace, pokladna
Fax:	+420 313 559 165	správa fax

E-mail: krivoklat@stc.npu.cz

IČ: 75032333

DIČ CZ 75032333

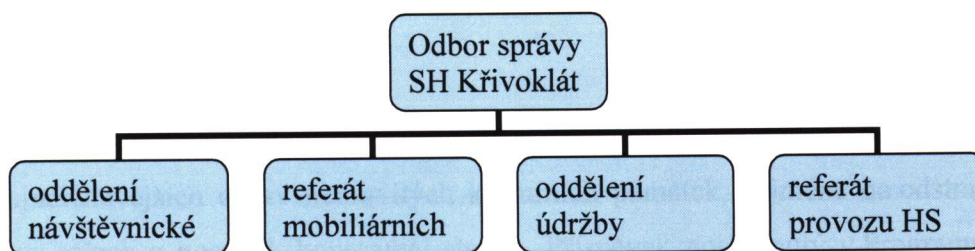
Vedoucí odboru správy (kastelán) Luděk Frencl frencl@stc.npu.cz

4.1.2 Vlastnictví

od roku 1929	ve vlastnictví Československého státu
1995 – 2000	Státní hrady Křivoklátska – příspěvková organizace Ministerstva kultury ČR
2001 – 2002	Státní památkový ústav středních Čech
od 1.1. 2003	Národní památkový ústav – územní odborné pracoviště středních Čech

³¹ Informace o adrese a kontaktu čerpány z oficiálních internetových stránek státního hradu Křivoklát www.krivoklat.cz a dále z osobního rozhovoru s kastelánem hradu panem Frenclm.

4.1.3 Organizační struktura³²

4.1.4 Personální obsazení³³

Frencl Luděk	vedoucí správy památkového objektu
Dvořáková Veronika	průvodkyně
Janoušková Jiřina	uklízečka
Králová Eva	dispečerka, pokladní
Lněnička Jan	údržbář
Sainerová Lucie	průvodkyně, dispečerka, pokladní
Stöhrová Zdenka	průvodkyně
Truchlý Jan	údržbář
Šinágl Zdeněk	vedoucí návštěvnického provozu
Třísková Eliška	průvodkyně
Vaněček Martin	údržbář
Ing. Varju Petr	vedoucí oddělení údržby
Vokoun Luboš	průvodce, dispečer, údržbář – Hamousův statek, Zbečno
Vokounová Libuše	správce deponiáře
Vydra Karel	údržbář

³² Organizační struktura zjištěna z výroční zprávy NPÚ, Praha 2005.

³³ Přehled personálního obsazení byl proveden na základě informací získaných osobním rozhovorem s kastelánem hradu panem Frenclm.

4.2 Způsob financování

4.2.1 Programy ministerstva kultury

Havarijní program³⁴ – z tohoto programu jsou poskytovány finanční příspěvky pro zabezpečení nejnaléhavějších oprav nemovitých kulturních památek, zejména na odstranění havarijního stavu střech a nosných konstrukcí staveb. Příspěvek poskytnutý v Programu by neměl být nižší než 27 tis. Kč a neměl by přesáhnout horní limit 2 mil. Kč bez DPH. Podíl vlastníka kulturní památky na úhradě všech nákladů by neměl být menší než 40 % ze smluvní ceny sjednané se zhotovitelem, nebo 30 % z ceny nakoupeného a použitého stavebního materiálu.

Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón – je nástrojem k obnově kulturních památek nacházejících se v nejcennějších částech našich historických měst, prohlášených za památkové rezervace a památkové zóny. Finanční příspěvky mohou být poskytovány pouze tehdy, pokud má příslušné město zpracovaný vlastní program regenerace a pokud se zároveň finančně podílí společně s vlastníkem na obnově kulturní památky. Ze státního rozpočtu jsou vyčleněny i prostředky na zpracování programů, včetně potřebných průzkumů, územně plánovacích podkladů a dokumentace.

Program záchrany architektonického dědictví – je jím podporována obnova kulturních památek tvořících nejcennější součást našeho architektonického dědictví, jako jsou hrady, zámky, kláštery, historické zahrady, kostely a podobně. Zamýšlené práce přitom musejí směřovat k záchraně kulturní památky nebo záchraně těch jejích částí, které tvoří podstatu kulturní památky. Celková částka příspěvku na obnovu památek v rámci Programu se stanoví každoročně na základě zprávy ministra kultury pro vládu a na základě možností státního rozpočtu.

Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny – zaměřuje se na podporu obnovy a zachování kulturních památek, zejména památek lidové architektury, jako jsou například zemědělské usedlosti, chalupy, kapličky a boží muka, které se nacházejí v památkově chráněných územích

³⁴ Informace o Havarijním programu a dále o programech uvedených v této kapitole byly čerpány z internetových stránek www.mkcr.cz.

Program restaurování movitých kulturních památek - z tohoto programu jsou poskytovány finanční příspěvky na náklady spojené s obnovou (restaurováním) movitých kulturních památek, zejména takových, které jsou významnými díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi a jsou umístěny v budovách zpřístupněných veřejnosti pro kulturní, výchovně-vzdělávací nebo náboženské účely. Poskytnutí příspěvku je podmíněno finanční spoluúčastí vlastníka movité památky, popř. jejího uživatele nebo organizace, která vykonává k památce právo hospodaření, na uhrazení nákladů spojených s restaurováním díla, a dále zajištěním účinné ochrany věci před zcizením a poškozením, zajištěním její prezentace veřejnosti a soustavné péče směřující k trvalému zachování movité kulturní památky. Celková částka výdajů pro Program ze státního rozpočtu na příslušný rok se stanoví na základě zprávy každoročně předkládané ministrem kultury ministru financí a na základě možností státního rozpočtu.

4.2.2 Programy kraje

Prostřednictvím kraje může kulturně historický objekt obdržet finanční podporu v podobě tzv. **grantů**³⁵. Ty jsou vyhlášovány každoročně zastupitelstvem krajského úřadu. Jejich příjemcem se může stát fyzická osoba, právnická osoba, církev, vlastníci nebo správci objektu. Příspěvek se poskytuje na základě odůvodněné, písemné žádosti vlastníka, a to zpravidla rozhodnutím, nebo smlouvou. Podmínkou jejich získání je to, že se daný objekt nachází na území Jihočeského kraje. Dále musí být zapsán jako památka v Ústředním seznamu památek ČR nebo být součástí městské památkové rezervace, městské památkové zóny, vesnické památkové rezervace nebo vesnické památkové zóny.

Rozlišujeme granty na nemovité kulturní památky, movité kulturní dědictví a od roku 2003 nový grant na podporu zvýšených nákladů na obnovu z důvodu památkové ochrany staveb.

³⁵ Údaje o této kapitole byly čerpány z internetových stránek www.mkcr.cz.

4.2.3 Nepřímá finanční podpora státu

Nepřímá finanční podpora státu spočívá v osvobození od daní a jiných daňových zvýhodněních, která stanoví některé daňové předpisy. Osvobození od daně upravují následující zákony:³⁶

Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitosti, upravuje osvobození od daně pro stavby, jež jsou kulturními památkami a na nichž jejich vlastníci provádějí stavební úpravy. Osvobození trvá po dobu osmi let počínaje rokem, jenž následuje po vydání příslušného stavebního povolení. Od daně z nemovitosti jsou dále osvobozeny budovy, jež jsou kulturními památkami a jsou na základě smlouvy uzavřené mezi Ministerstvem kultury a vlastníkem zpřístupněny veřejnosti pro výchovně-vzdělávací účely.

Zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, stanovuje osvobození od daně darovací při nabytí vlastnického práva k nemovitostem, jež jsou kulturními památkami, pokud k němu dochází mezi příbuznými v řadě přímé (například z rodičů na děti) nebo mezi manžely.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, zvýhodňuje odpisy na nemovitých kulturních památkách v případě jejich technického zhodnocení.

Za tímto účelem může vedení hradu požádat o finanční podporu z Havarijního programu nebo z Programu záchrany architektonického dědictví. Oba jsou určeny pro rekonstrukci nemovitých kulturních památek nebo jejich částí. Podmínkou je pouze vypracování projektové dokumentace. Přípravnou a projektovou dokumentaci obnovy projedná v průběhu jejich zpracování vlastník s odborníky v Národním památkovém ústavu z hlediska plnění podmínek. Přitom je vlastníku poskytnuta bezplatná odborná pomoc, potřebné podklady a informace z průzkumů a výzkumů.

Na úrovni kraje může vedení hradu získat finance prostřednictvím grantů, pro hrad je aktuální grant na movité kulturní dědictví a grant na podporu zvýšených nákladů na obnovu z důvodu památkové ochrany staveb. Podmínkou jeho získání je vypracování písemné žádosti. Dále

³⁶ Příručka vlastníka kulturní památky. Praha: Ministerstvo kultury, 2004, str. 12.

z důvodu prováděných úprav může být objekt na základě zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitosti, osvobozen od daně. Toto osvobození trvá po dobu osmi let.

4.2.4 Rozpočet hradu Křivoklát³⁷

Zřizovatelem hradu je Ministerstvo kultury a jeho činnost je dána statutem – jedná se o správu hradu, památkovou a archeologickou činnost, přičemž stát na památkovou péči přispívá dotacemi. Rozpočet je sestavován ekonomickým oddělením Národního památkového ústavu, kdy je již během roku sestaví návrh rozpočtu na další rok, začátkem roku je dán konečný rozpočet od státu. Při sestavování rozpočtu se bere v potaz návrh jednotlivých objektů, sestavuje se na základě zkušeností a budoucích plánů a skutečnosti, kolik je každý památkový objekt schopen si sám vydělat. V rámci středočeského kraje jsou rozpočty sestavovány pro 15 objektů a 40 středisek (např. restaurátorských). Je nutné konstatovat, že většina objektů je ztrátových³⁸, dotace od státu jsou tedy nezbytností pro jejich fungování. Jediné dva objekty ve středních Čechách, které si na sebe vydělají jsou Karlštejn a Konopiště. Každý objekt se podpisem zaručuje, že rozpočet nepřekročí.

Jednotlivé objekty si vedou vlastní účetnictví, veškeré účty jsou však přes NPÚ, čímž je dosažena kontrola jejich hospodaření. Vlastním ekonomickým softwarem v rámci Středočeského kraje disponuje devět největších objektů. Uzávěrky účetnictví jsou dělány čtvrtletně a směřují k zřizovateli – tedy Ministerstvu kultury.

³⁷ Informace získány na základě osobního rozhovoru s pí Skálové, vedoucí ekonomického oddělení NPÚ, územního odborného pracoviště Středních Čech.

³⁸ Toto dokazují čísla v rozpočtové tabulce SH Křivoklát.

Rozpočet SH Křivoklát za rok 2005³⁹

Tabulka 2: Náklady (údaje v Kč)

Spotřeba materiálu	1 030 194
Spotřeba energie	462 894
Opravy a udržování	3 825 612
Cestovné	8 739
Náklady na reprezentaci	14 509
Ostatní služby	2 220 731
Mzdové náklady	1 819 132
Zákonné sociální pojištění	610 106
Zákonné sociální náklady	27 778
Ostatní sociální náklady	59 922
Ostatní daně a poplatky	9 757
Manka a škody	1 686
Jiné ostatní náklady	7 466
Odpisy DN a DH majetku	717 290
Daň z příjmů	0
Celkem	10 815 820

Zdroj: Interní materiály NPÚ

Tabulka 3: Výnosy (údaje v Kč)

Tržby z prodeje služeb	-7 788 506
Úroky	-2 536
Zúčtování fondů	-10 000
Jiné ostatní výnosy	0
Celkem	-7 801 042

Zdroj: Interní materiály NPÚ

Tabulka 4: Hospodářský výsledek (údaje v Kč)

Výnosy	7 801 042
Náklady	10 815 820
HV	-3 014 778

Zdroj: Interní materiály NPÚ

³⁹ Údaje uvedené v tabulce zahrnují období leden – listopad 2005.

4.3 Využití objektu

4.3.1 Otevírací doba

Státní hrad Křivoklát je veřejnosti přístupný od dubna do prosince, podrobnější informace jsou uvedeny v tabulce⁴⁰.

1.4.-30.4	Denně (mimo pondělí)	9-16 hodin
1.5.-31.5.	Denně (mimo pondělí)	9-17 hodin
1.6.-30.6.	Denně (mimo pondělí)	9-17 hodin
1.7.-31.8.	Denně (mimo pondělí)	9-17 hodin
1.9.-30.9.	Denně (mimo pondělí)	9-16 hodin
1.10.-31.10.	Denně (mimo pondělí)	9-15 hodin
1.11.-17.12.	Sobota, neděle a svátky	9-15 hodin

Zavíracím dnem je pondělí, a den následující po dni pracovního klidu a státního svátku (v případě, že tyto dny jsou v pondělí). Mimo výše stanovenou dobu lze prohlídku objektu uskutečnit jen po předchozí písemné (faxové, e-mailové) dohodě se správou hradu v počtu minimálně 10 osob. Polední přestávka je v době od 12.00 do 13.00 hodin, kdy poslední prohlídka odchází ve 12 hodin a další následující ve 13 hodin. Zavírací hodina je časem vstupu poslední prohlídky.

4.3.2 Analýza návštěvnosti

Návštěvnost znamená počet lidí, kteří za určitý časový interval (den, týden, měsíc, rok) navštívili atraktivitu cestovního ruchu, respektive dané zařízení či turistickou destinaci.⁴¹

⁴⁰ Více informací na oficiálních stránkách SH Křivoklátu – www.krivoklat.cz.

⁴¹ Zelenka, J. - Pásková, M.: Výkladový slovník cestovního ruchu, Praha 2002, s. 153.

Tabulka 5: Návštěvnost hradu Křivoklát 2003-2005⁴²

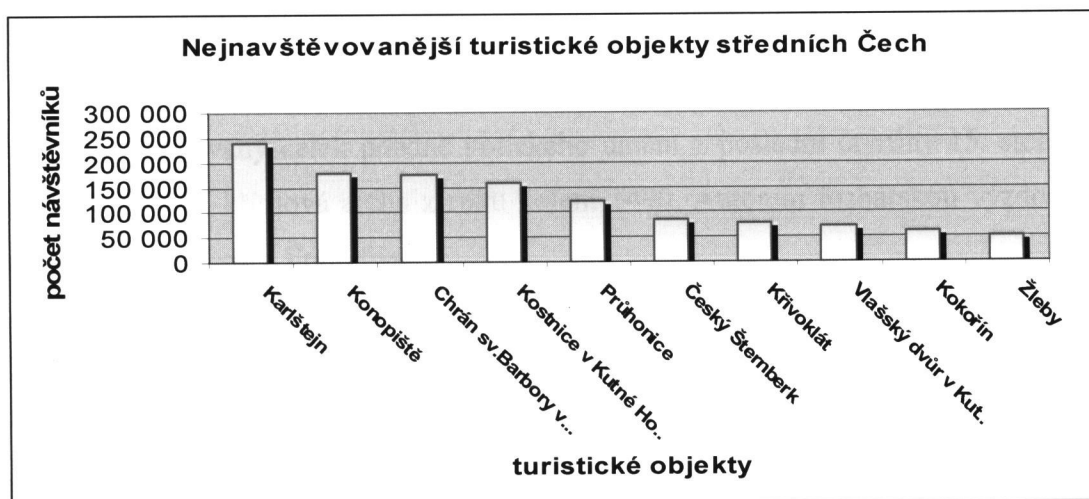
Rok 2003	Počet osob	Cena (v Kč)
Dospělí	34 174	2 429 720
Děti	23 428	615 756
Ostatní ⁴³	21 648	296 126
Celkem	79 250	3 377 797

Rok 2004	Počet osob	Cena (v Kč)
Dospělí	50 361	3 927 130
Děti	37 906	1 164 950
Ostatní	9 392	255 800
Celkem	97 659	5 473 732

Rok 2005 (leden - červen)	Počet osob	Cena (v Kč)
Dospělí	15 571	995 493
Děti	12 443	414 653
Ostatní	7 458	521 528
Celkem	35 472	2 022 046

Zdroj: Interní materiály hradu Křivoklát

Graf 1: Nejnavštěvovanější turistické objekty středních Čech

Zdroj: Krajský úřad Středočeského kraje: Tématický atlas středočeského kraje, Praha 2005.

⁴² Návštěvnost byla zpracována z interních materiálů Státního hradu Křivoklát, údaje jsou zpracovány za období 2003-2005, jelikož před rokem 2003 byl hrad spravován příspěvkovou organizací Státní hrady Křivoklátska a údaje za toto období se nepodařily zjistit.

⁴³ Ostatní – důchodci, studenti, vojáci, držitelé průkazu ZTP.

4.4 Prohlídkové okruhy

4.4.1 Expozice

Křivoklát je unikátním dokladem středověkého stavitelství v našem i evropském měřítku. V prostorách hradu se uchovalo v téměř intaktní historické podobě několik mimořádně cenných interiérů⁴⁴. Především Hradní kaple a Královský sál mají silnou uměleckou působnost prostřednictvím ztvárněného prostoru a architektonických prvků.

Současná expozice hradu Křivoklátu je kombinací historických interiérů (knihovna) s muzejní a galerijní instalací. V souladu s historickými funkcemi prostorů podtrhuje nebo umocňuje jejich výtvarnou působnost.

4.4.2 I. a II. prohlídkový okruh

I. prohlídkový okruh

Stříbrnice

Tzv. Stříbrnice je místnost v přízemí západního křídla, zaklenuta pozdně gotickou křížovou klenbou. Na modelech a architektonických fragmentech je dokumentován stavební vývoj hradu.

Hradní kaple

Interiér královské kaple s bohatou sochařskou, řezbářskou a malířskou výzdobou je jedinečně dochovaný celek pozdně gotického umění z poslední čtvrtiny 15. století. Prostoru dominuje oltářní křídlová archa z roku kolem 1490. Autorem řezbářskou výzdoby je patrně mistr Hanuš Spiesse z Frankfurtu.

Rytířský sál

Další místnosti je rytířský s valenou klenbou, původně soukromá královská komnata. Místnost je pojata jako výstavní prostor s ukázkami deskové malby a polychromované plastiky z období pozdní gotiky s důrazem na zdejší region.

⁴⁴ Údaje o prohlídkových okruzích, pozoruhodnostech a nejvýznamnějších sbírkách byly čerpány z průvodcovského textu státního hradu Křivoklát a jeho oficiálních internetových stránek.

Královský sál

Je jedním z největších pozdě gotických sálů střední Evropy, pochází z období přestavby Vladislavem II. Jagellonským v poslední čtvrti 15. století. Je zaklenut bohatou hvězdovou klenbou na konzolách s rostlinnými a figurálními motiv. Podél stěn sálu jsou rozmístěny pozdně gotické polychromované plastiky.

Malá obrazárna

V malé místnosti u královského sálu je instalovaná část rodové galerie Fürstenberků. Portrétní díla jsou vesměs ze 17. století od německých a francouzských mistrů.

Knihovny

V 1. patře severního křídla bývaly původně královniny komnaty. Josef Vilém Fürstenberk zde ve třech místnostech soustředil jednu z nejvzácnějších knihoven v Čechách. Z části je zde vystaven rozsáhlý knižní fond, který celý čítá přes 53 tisíc svazků, a portréty majitelů z 18. až 20. století.

Hradní obrazárna

Obrazárna se nachází ve třech prostorách bývalého hradního fürstenberského muzea. V první jsou instalovány další vynikající kolekce rodových portrétů, prostřední místnost je věnována Filipíně Wetsarové, tajné manželce druhého císařova syna, arcivévody Ferdinanda Tyrolského. Ve třetí místnosti hradní obrazárny jsou obrazy nizozemské, německé a francouzské provenience ze 17. a 18. století a sbírka barokních a rokokových saní.

II. návštěvnický okruh - Velká věž a ochozy

Protože Křivoklát sloužil jako lovecký hrad již v dobách Přemyslovců, a také jeho další obyvatelé se této činnosti rádi věnovali, je expozice ve Velké věži věnována lovu. Kromě signovaných prací mistrů puškařského řemesla je zde vystaven kuriózní a zcela ojedinělý soubor křivoklátských pytláckých pušek. Velká věž je dominantou hradního areálu a její třetí patro umožňuje nádherný panoramatický výhled po okolí.

4.4.3 Pozoruhodnosti a nejdůležitější sbírky

1. Křivoklátská obrazárna vznikala během několika staletí a autory mnohých děl byli přední evropští umělci. Fürstenberský obrazový soubor obsahuje kvalitní zátiší, krajinomalby, žánry. K nejcennějším obrazům rodového fondu patří Prodavačka ovoce a zeleniny - dílo námětově i rukopisně blízké stylu nizozemského malíře Joachima Beuckelaera (1530 - 1574). Zátiší s masem, ovocem a sklenicí vína bylo připisáno haagskému rodáku Abrahamu van Beyerenovi (1620 - po 1674). Dále jsou významná díla Scéna s domácí drůbeží, blízká holandskému M. Hondecieterovi, nebo zvířecí žánr související s tvorbou Antverpana Jana Cossierse.

Nejucelenějším souborem fürstenberského fondu je kolekce rodových podobizen s nejstarším dílem z roku 1577 (Portrét Albrechta z Fürstenberku) i podobiznami od významných evropských portrétistů Martina van Meytense (1695 - 1753) Josefa Weisse (Weys 1699-1770), Josefa Grassiho (1758-1838) a dalších. Jsou zde zastoupena také díla blízká pojetí předního představitele českého baroka - Karla Škréty⁴⁵.

2. Fürstenberská knihovna - Landhraběte Karl Egon I. z Fürstenberku byl největším sběratelem knih své doby. Rozmnožoval rodovou sbírku, která měla původně jen několik set svazků, až pak jeho soubor čítal okolo 20.000 svazků. Mezi nejcennější skvosty patří sbírka iluminovaných rukopisů a bohatě zdobených prvotisků. Má zcela výjimečnou historickou hodnotu, tvoří jeden z nejrozsáhlejších a nejdůležitějších souborů u nás.

3. Hradní kaple - naprosto jedinečný, promyšlený a výtvarně krásný interiér královské kaple s bohatou sochařskou, řezbářskou a malířskou výzdobou je nejintaktněji dochovaný celek pozdně gotického umění z poslední čtvrtiny 15. století. Prostoru dominuje oltářní křídlová archa z roku kolem 1490, dílo anonyma zvaného " Mistr křivoklátského oltáře ". Autorem řezbářskou výzdoby - souboru soch včetně konzol, baldachýnů a osekáných větví, je patrně mistr Hanuš Spiesse z Frankfurtu⁴⁶.

⁴⁵ Blíže o Karlu Škrétovi v knize Berger, P.: Karel Škréta, Praha 1910.

⁴⁶ Viz Homolka, J. a kol.: Pozdně gotická umění v Čechách, Praha 1984.

5. REALIZAČNÍ FAKTORY

Realizační faktory jsou základní podmínkou pro využívání předpokladů území pro cestovní ruch a rekreaci. Soubor realizačních podmínek je tvořen souhrnem hmotných prostředků, které slouží k realizaci služeb pro účastníky cestovního ruchu a ke splnění jejich očekávaných cílů. Může se stát i limitujícím faktorem rozvoje cestovního ruchu na daném území Mezi hlavní faktory řadíme dopravní, ubytovací, stravovací a doplňková zařízení⁴⁷.

Zařízení, která jsou zahrnována do realizačních podmínek, však neslouží pouze účastníkům cestovního ruchu. Cestovní ruch v sobě zahrnuje i činnosti a služby, které jsou využívány ostatními lidmi. Takovýmito službami mohou být např. služby obchodní sítě, bankovní služby či služby poskytované sportovními a kulturními zařízeními.

5.1 Propagace památky

Úlohou propagace je přesvědčit potenciální zákazníky o výhodách nákupu výrobku nebo služby určité organizace. Organizace se snaží povzbudit potenciální zákazníky, aby vyzkoušeli její produkt, a zároveň pobídnout dosavadní zákazníky, aby produkt koupili znovu. Existuje pět propagačních technik: reklama, osobní prodej, podpora prodeje, interní reklama, public relations (vztahy s veřejností).⁴⁸

Propagace hradu Křivoklátu se uskutečňuje několika způsoby. Hlavní formou propagace je tištěný materiál - letáky, bulletiny, brožurky a pohlednice. Materiály jsou k dostání přímo na hradě, správa hradu spolupracuje také s kulturně-historickými objekty v regionu, propagační materiály je tedy možno získat i v těchto objektech, dále informačních střediscích a obci Křivoklát.

Významným zdrojem informací se zejména v posledních letech stává internet. Hrad Křivoklát má vlastní internetové stránky (www.krivoklat.cz), na kterých je možno se seznámit s kulturními akcemi, aktualitami, prohlídkovými okruhy, vstupným, službami, dále se zde návštěvník dozví, jakým způsobem se na Křivoklát dostat či jaké atraktivity může navštívit v okolí. Internetové stránky jsou zpracovány poměrně přehledně, horší úroveň už má grafické

⁴⁷ O dopravních, ubytovacích, stravovacích a doplňkových zařízeních více pojednává kniha - Oriška, J.: Technika služeb cestovního ruchu, Praha 1999.

⁴⁸ Horner, S.- Swarbrooke, J.: Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času, nakl. Grada Publishing, Praha 2003, s. 204.

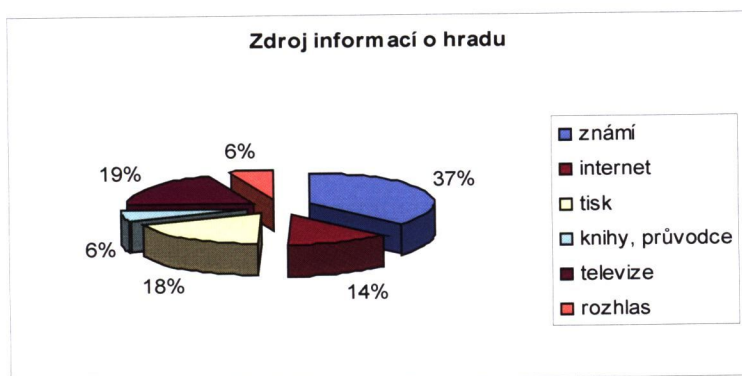
a obsahové zpracování. Díky spolupráci s obcí a dalšími subjekty je možné nalézt na internetových stránkách řadu odkazů. Stránky jsou zpracovány ve třech jazykových mutacích, a to v jazyce českém, německém a anglickém. Informace o Křivoklátě je možné nalézt také prostřednictvím jiných webových stránek – např. přes Národní památkový ústav, obec Křivoklát, CHKO Křivoklátsko, či webové stránky hrady-zamky.cz a podobně.

Přímo v obci Křivoklát sídlí informační středisko, které poskytuje informace o hradu Křivoklátu. Nevýhodou je, že informační středisko má spíše sezónní charakter a služby jím poskytované jsou značně omezeny. Větší rozsah služeb nabízí informační střediska ve větších městech, např. v Rakovnicích.⁴⁹

V letošním roce byl spuštěn projekt na propagaci České republiky v zahraničí – Česká republika jako destinace cestovního ruchu. Projekt spočívá v představení významných českých kulturních památek, které jsou zpracovány na billboardech a umístěny v zahraničních městech. Jednou z takto prezentovaných památek se stal také hrad Křivoklát, což značí je důležitost v rámci kulturního dědictví v naší zemi.

Hrad Křivoklát je rovněž prezentován na veletrzích cestovního ruchu, a to prostřednictvím svého zřizovatele – státu, respektive Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště středních Čech.

Graf 2: Zdroj informací návštěvníků o hradu Křivoklátu

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

⁴⁹ Více o informačních střediscích v regionu je zpracováno v kapitole 5.2 Služby cestovního ruchu.

5.2 Služby cestovního ruchu

5.2.1 Ubytování

Poskytování ubytovacích služeb umožňuje přenocování nebo přechodné ubytování návštěvníků⁵⁰. Je jedním z hlavních předpokladů vzniku a rozvoje cestovního ruchu v dané lokalitě. Kromě této základní služby plní ubytovací zařízení mnoho dalších funkcí jako např. podávání informací, úschovna zavazadel a jejich přeprava, úschova cenností, prodej časopisů, literatury a další⁵¹.

V oblasti Křivoklátska se nachází dostatečný počet hotelů, penzionů, ubytoven, kempů, tábořišť a dalších typů ubytovacích zařízení⁵². I jejich kapacita je pro potřeby návštěvníků dostačující. Ti si mohou vybrat z různých kategorií ubytování – hotely se nacházejí zejména ve větších městech jako je Beroun či Rakovník, penziony, kempy a ubytovny jsou rozmístěny po celém území kraje. Na Křivoklátsku jsou vytvořeny podmínky spíše pro méně až středně náročnou klientelu, kdy v popředí stojí výletníci a turisté, kteří rádi poznávají krásy přírody, krajiny a kulturních památek.

5.2.2 Stravování

Poskytování stravovacích služeb je další podmínkou rozvoje cestovního ruchu. Tyto služby zabezpečují uspokojování základních potřeby účastníků během jejich přepravy i pobytu v cílovém místě cestovního ruchu⁵³.

Stravovací zařízení pokrývají potřeby návštěvníků. Jsou jednak součástí ubytovacích zařízení a také tvoří samostatné objekty. Návštěvníci mají možnost přímo na hradě využít nabídky rychlého občerstvení, nedaleko od hradu se potom nachází celá řada stravovacích zařízení. Jedná se zejména o restaurace, které se nacházejí přímo v hotelech, jako např. Hotel Rostoky.

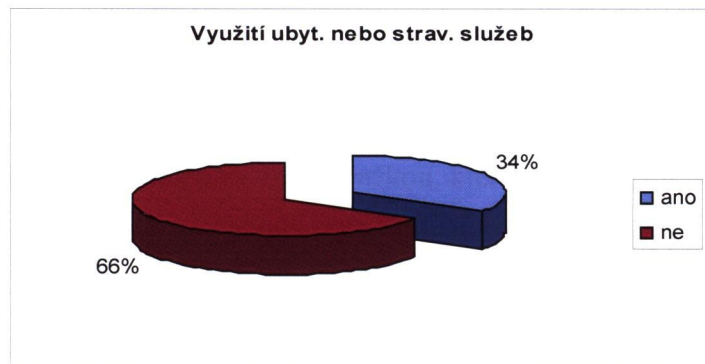
⁵⁰ Informace o ubytovacích možnostech v regionu čerpány z knihy Zíková, M.: Křivoklátsko, Praha 2005, s. 123-125.

⁵¹ Oriška, J.: Technika služeb cestovního ruchu, Praha 1999, s. 45.

⁵² Výčet ubytovacích zařízení na Křivoklátsku viz Příloha č.9.

⁵³ Oriška, J.: Technika služeb cestovního ruchu, Praha 1999, s.59.

Graf 3: Využití ubytovacích nebo stravovacích služeb v okolí Křivoklátku

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

5.2.3 Služby informačních center⁵⁴

Přímo v obci Křivoklát se nachází Informační a vzdělávací středisko Budy, ostatní informační střediska najdeme ve větší vzdálenosti od hradu Křivoklát⁵⁵, z těchto jsou významná informační střediska v Rakovníce či na Kladně, která poskytují kvalitní a rozsáhlé služby⁵⁶.

Informační středisko v Křivoklátu má prakticky celoroční provoz a svými službami pokrývá požadavky návštěvníků. Kromě poskytování informací se zabývá i prodejem suvenýrů, pohlednic, map. Je také důležitým místem, kde se mohou lidé dozvědět o kulturních a společenských akcích, které se konají v jejich regionu.

5.3 Dopravní dostupnost

Díky své poloze je oblast Křivoklátska poměrně dobře dostupná. Jako typický příklad lze uvést centrum oblasti – Křivoklát, který je po železnici vzdálen 30 km od Berouna, 14 km od Rakovníka, po silnicích 32 km od Kladna, 52 km od Rokycan a 47 km od hlavního města Prahy. Významnou roli hraje železniční doprava, neodmyslitelnou součástí se stala také doprava automobilová a autobusová.

⁵⁴ Zíková, Marcela: Křivoklátsko, Praha 2005, s. 117.

⁵⁵ Seznam informačních středisek tvoří Přílohu č. 10.

5.3.1. Železniční doprava

Zcela ojedinělé místo v dějinách dopravy zaujímá výstavba koněspřežní dráhy z Prahy do křivoklátských lesů v letech 1827-30⁵⁷, jednalo se o druhou dálkovou trať na evropském kontinentě, hned za koněspřežkou, která vedla z Českých Budějovic do Lince. Do dnešní doby se z celé trati dochovaly jen náspy, můstky a průkopy.

30. dubna 1876 byl zahájen provoz na trati Rakovník – Beroun (dnes č.174), jež propojuje oblast z JV na SZ. Jedná se o jedinou trať na území CHKO. Všechny zastávky na této trati slouží jako výhodné výchozí body pro výlety do centrálních oblastí Křivoklátska. Po severní straně území vede trať s označením 120, která spojuje Prahu, Kladno, Lužnou u Rakovníka, Žatec a Chomutov. Z ní v Lužné odbočuje krátká vedlejší trať č. 126 do Rakovníka. Podél jižní hranice prochází trať č. 171 ve směru Praha-Beroun, po níž lze dále pokračovat přes Zdice do Plzně (č.170). Obdobná trať spojující Prahu – Smíchov s Berounem má číslo 173. Do Rakovníka se lze dostat i z Loun (trať č.126).

Železniční tratě

120 Praha – Kladno – Lužná u Rakovníka – Žatec – Chomutov

124 Lužná u Rakovníka – Rakovník

126 Louny – Rakovník

171 Praha – Beroun

170 Beroun – Plzeň

173 Praha – Smíchov – Beroun

174 Rakovník – Beroun

5.3.2 Silniční doprava

Oblast je protkána také poměrně dostatečnou sítí silnic a cest. S jejich výstavbou a budováním technického zázemí započali již Fürstenbergové. Nejdůležitější roli hraje automobilová doprava. Základem jsou silnice druhých a třetích tříd, ostatní komunikace

⁵⁶ Informační střediska byla zpracována na základě publikace Zíková, M.: Křivoklátsko, Praha 2005, s. 117.

⁵⁷ Zíková, Marcela: Křivoklátsko, Praha 2005, s.28.

podléhají jistým omezením spojeným s ochranou přírody. Hlavní silniční tahy jsou vedeny mimo vlastní oblast CHKO.

Významnou úlohu hraje autobusová doprava. Hlavní tahy vedou do okrajových částí, resp. Do větších měst při hranicích CHKO. Místní linky pokrývají celkem dostatečně většinu obydleného území, mnohdy jsou však spojení do vzdálenějších obcí velmi komplikovaná, intervaly mezi jednotlivými spoji jsou značné a prakticky nevyhovující. Provoz se značně komplikuje také v zimních měsících.

Hlavní příjezdové silnice

D 5 Praha – Plzeň

E 48 Praha – Karlovy Vary

Č.605 Praha – Plzeň

Č. 116 Slaný – Beroun

Č. 118 Kladno – Beroun

Č. 227 Rakovník – Křivoklát

Č. 236 Lány - Zdice

Dálkové autobusové spoje

140100 Praha – Plzeň – Domažlice – Babylon

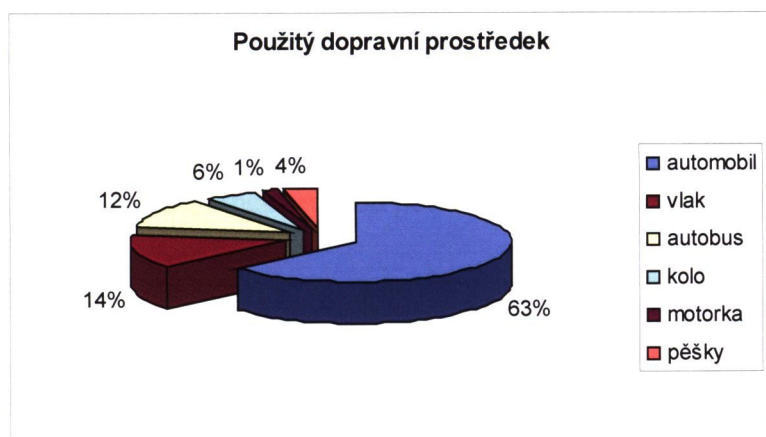
143101 Praha – Plzeň – Klatovy – Nýrsko – Železná Ruda

149101 Praha – Plzeň – Tachov

410420 Aš – Cheb – Mariánské Lázně – Plzeň – Praha

460820 Manětín – Plasy – Kralovice – Rakovník – Lány – Praha

Graf 4: Jaký dopravní prostředek jste použil (a) při návštěvě Křivoklátu

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

5.3.3 Parkování

Bezprostředně v blízkosti hradu se nachází menší parkoviště, které má kapacitu 5 míst pro osobní automobily. Parkoviště využívají zejména zaměstnanci hradu, popřípadě svatebčané. Pro návštěvníky je určeno parkoviště, které je vzdálené cca 200 od hradu a nabízí větší kapacitu pro osobní automobily, autobusy, motocykly či kola. Parkoviště je zpoplatněno⁵⁸.

5.3.4 Turistika a cykloturistika

Turistické cesty jsou na území Křivoklátska dobře a přehledně značeny⁵⁹. V posledních letech byla významná místa opatřena informačními tabulemi s mapami, popisem, případně obrázky. Také cykloturistika získává v Křivoklátsku své místo – stále častěji se objevují značené cykloturistické stezky.

⁵⁸ Údaje zjištěny na základě vlastních poznatků při návštěvě státního hradu Křivoklát.

5.4 Kulturní akce

Pořádání kulturních akcí je důležitou a nedílnou součástí hradu Křivoklát. Kulturní akce jsou pořádány ve velkém rozsahu, což vyžaduje důkladné zabezpečení, o které se stará pan kastelán Frencl spolu se svými zaměstnanci. Kulturní akce mají na Křivoklátě svou historii a tradici – některé jsou pořádány už po několik let⁶⁰.

5.4.1 Tradiční kulturní akce

Velikonoce na Křivoklátě - jedná se o velikonoční jarmark, koncerty, mše a divadelní představení. Letošní rok se uskuteční 15.-17. dubna.

Peřiny - 11.ročník slavnosti spojené s plněním manských povinností, který letos bude 21. května.

Léto na Křivoklátě - probíhá v měsících červenec a srpen přímo v areálu hradu. Festival koncertů, divadelních představení a výstav.

Křivořezání - 11.ročník řezbářského sympozia, v letošním roce je možno jej navštívit mezi 1. a 6. srpnem.

Křivoklátské panování - 16. září se uskuteční třetí ročník historické slavnosti, setkání rychtářů obcí Rakovnicka s purkrabím hradu Křivoklátu a hejtmanem Středočeského kraje. Na dolním nádvoří hradu Křivoklátu bude připraven od 9 do 18 hodin bohatý program, jehož součástí budou vedle setkání hejtmana a purkrabího s rychtáři obcí a jejich družinami (všichni přijdou nebo přijedou v dobových kostýmech) šermířská klání, koncerty historické i soudobé hudby, ukázky zacházení s chladnými zbraněmi, katovských nástrojů nebo um sokolníků při ovládání dravců. Chybět nebude řemeslnický jarmark, ani pestrá nabídka občerstvení včetně burčáku nebo pivovarského stanu z Krušovic. Jarmark bude probíhat po celý den, v cca 25 stáncích si bude možno prohlédnout keramiku, výrobky z proutí, ze slámy, drátovanou

⁵⁹ Více o turistice a cykloturistice na webových stránkách Středočeského kraje – www.kr-stredocesky.cz.

⁶⁰ Informace o kulturních akcích čerpány z oficiálních internetových stránek hradu a dále z rozhovorů s kastelánem p. Frenclm.

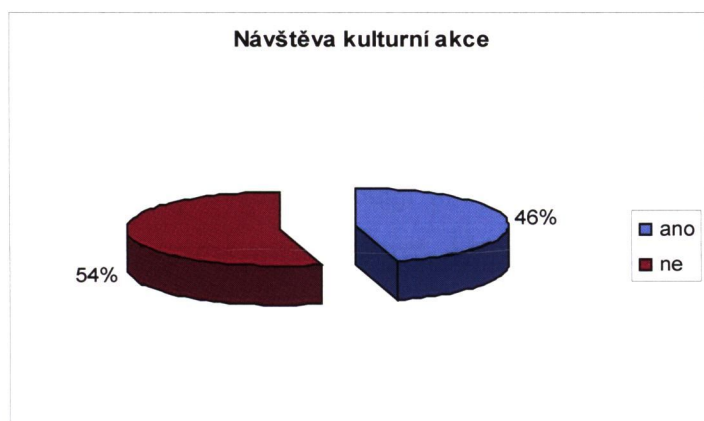
keramiku a mnoho dalšího. Vstup na tuto akci je zdarma a návštěvníci mají možnost absolvovat klasické prohlídky hradu.

Křivoklánské klání - 14.-15. října proběhnou rytířská klání, trhy, řemesla, divadelní a taneční vystoupení. Na této akci spolupracuje správa hradu s Českými drahami, oba dva dny je vypraven zvláštní parní vlak z Prahy Braníku, kterým je možno se na Křivoklát dostat. Vstupné na tuto akci činí 150 Kč pro dospělé osobu, pro děti, studenty, důchodce a držitele průkazu ZTP 100 Kč. Je možno také zakoupit rodinnou vstupenku v kombinaci 2 dospělí a 2 děti za 400 Kč, popřípadě 2 dospělí a jedno dítě za 300 Kč. Děti do šesti let mají vstup zdarma. Vystoupí skupiny Vítí Marčíku, Ctibor, Merlet nebo Varius Coloribus.

Advent na Křivoklátě - 9. - 10. prosinec a 16. - 17. prosinec - adventní mše, vánoční jarmark, řemesla, divadelní a taneční vystoupení

Z uvedeného přehledu je patrné, že kulturní akce mají své nezastupitelné místo. Jejich význam dokládá zájem ze strany návštěvníků, představují tedy nezanedbatelný finanční přínos pro hrad a jeden ze zdrojů propagace hradu. O kulturních akcích je možno se dočíst rovněž v regionálním tisku, zejména v Denících Bohemia⁶¹, Podbrdských novinách a v Křivoklátských listech.

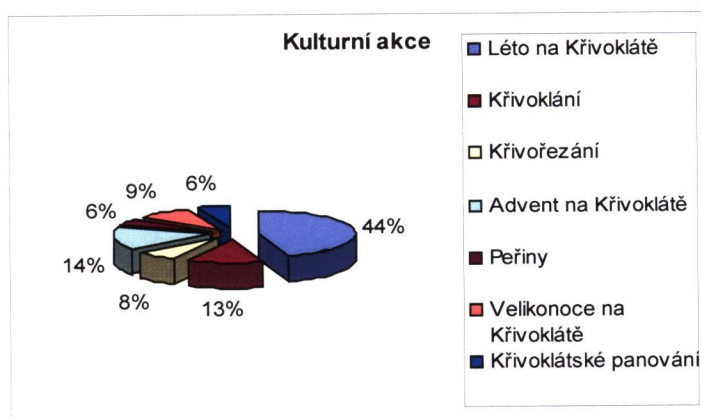
Graf 5: Navštívil (a) jste nějakou kulturní akci na Křivoklátě?

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

⁶¹ Deníky Bohemia – Berounský deník, Rakovnický deník, Kladenský deník.

Graf 6: Uved'te konkrétní akci, kterou jste navštívil (a)

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

5.4.2 Ostatní kulturní akce

Kromě tradičních kulturních akcí probíhá na hradě také celá řada výstav, koncertů a prezentací. Tyto akce jsou pořádány během celé sezony a mají různé tematické zaměření. Z výstav stojí jistě za zmínku výstava Deset Křivořezání, která se konala v prostorách Galerie Hejtmanství. Návštěvníci si zde mohli prohlédnout téměř všechna díla, která vznikla za 10 ročníků významné kulturní akce Křivořezání. „Přízraky Křivoklátska“ Miroslava Beščeče představují novou stálou expozici na hradě, která je instalována od září roku 2005. Dále je možno jmenovat jedinečnou výstavu japonské kaligrafie ve věži Huderce na dolním nádvoří, výstavu Hrady a zámky z papíru či unikátní výstavu „Tajemná Indonésie – tamtamy času“⁶².

Na hradě Křivoklát se konají také svatby, a to celoročně vždy první pátek v měsíci a každou sobotu. Svatby se konají ve v obřadní síni v severním křídle horního hradu. Místnost je zaklenuta dvěma poli křížové klenby, je vybavena elektrickými varhanami, hudební aparaturou a topením.

⁶² Informace o ostatních kulturních akcích pořádaných na hradě Křivoklát byly získány osobním rozhovorem se zaměstnanci a doplněny údaji z internetových stránek www.krivoklat.cz.

Svatby na hradě jsou zpoplatněny, a to následovně⁶³:

Pro občany ČR s bydlištěm mimo matriční obvod OÚ Křivoklát	2.100 Kč
Pro občany ČR, z nichž alespoň jeden spadá pod matriční obvod OÚ Křivoklát	500 Kč
Pro sňatek občana ČR s cizincem	3.100 Kč
Pro sňatek mezi dvěma cizinci	6.600 Kč
Pro občany ČR mimo pobyt v ČR s cizincem	4.000 Kč
Příplatek za uzavření manželství mimo stanovenou dobu	1.000 Kč

V uvedených cenách není zahrnut pronájem obřadní síně (od Národního památkového ústavu Středních Čech). Poplatek obsahuje přípitek a živou hudbu. V sobotu jsou obřady zpestřeny přítomností purkrabího a pážat v dobových kostýmech, kteří snoubence přivítají na nádvoří a provázejí je celým obřadem. V průběhu obřadu je možno pořizovat fotoreportáž a videoreportáž bez poplatku, počet osob pořizujících reportáž zdarma je omezen maximálně na 2 osoby.

⁶³ O konání svateb na hradě Křivoklátě a poplatcích s tím spjatých je možno se dozvědět na internetových stránkách obce Křivoklát http://web.telecom.cz/obec_krivoklat/svatby.html.

6. VÝZNAM HRADU KŘIVOKLÁT PRO REGION

6.1 Národní památkový ústav

Národní památkový ústav, který je odbornou organizací státní památkové péče podle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, vznikl splnutím dosavadních odborných organizací státní památkové péče k 1.1.2003⁶⁴.

Státní hrad Křivoklát spadá pod správu Národního památkového ústavu – územního odborného pracoviště středních Čech, které má své sídlo v Sabinově ulici v Praze na Žižkově. Působí ve dvou základních oblastech. Tou první je výkon komplexních odborných činností a služeb v oboru památkové péče v rozsahu veškerého památkového fondu Středočeského kraje. Tento památkový fond zahrnuje několik tisíc prohlášených kulturních památek, městské, vesnické a krajinné památkové zóny, památková ochranná pásma, archeologické lokality a též jednu památku zapsanou v Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO⁶⁵ (historické jádro Kutné Hory). Činnosti související s praktickou péčí o památky mají úzkou vazbu na výkon státní správy v systému státní památkové péče. K tomu přistupují činnosti evidenční, dokumentační, průzkumné, výzkumné i odborné publikační.

Kromě toho územní pracoviště hospodaří s vybranými státními hrady a zámky, zpřístupněnými veřejnosti. Pracoviště zabezpečuje správu těchto objektů, zajišťuje jejich provoz a přímo pečuje o svěřené stavby, zahrady a parky i o mobiliární fond. Přitom naplňuje jednu ze základních úloh územního pracoviště, danou statutem NPÚ, kterou je vzorová prezentace těchto objektů. Náležitá péče o tyto svěřené kulturní památky představuje širokou škálu konkrétních činností, která zahrnuje m. j. výkon veškerých správních agend, zajišťování ochrany i bezpečnosti objektů i mobiliáře, zabezpečování oprav a restaurování, tvorbu interiérových instalací a expozic, vytváření vhodných klimatických podmínek pro uměleckou či uměleckořemeslnou výzdobu interiérů i mobiliární fond a v neposlední řadě i propagaci a prezentaci těchto památek, včetně specializované propagace a rezervace vstupenek.

⁶⁴ Informace čerpány z internetových stránek Národního památkového ústavu – www.npu.cz.

⁶⁵ UNESCO – zkratka pro The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – Organizaci spojených národů pro vědu, výchovu a kulturu – www.unesco.org.

Oddělení rezervací

Oddělení rezervací je součástí Národního památkového ústavu – územního odborného pracoviště středních Čech v Praze⁶⁶. Hlavní činností oddělení je zajišťování rezervací vstupenek pro větší skupiny návštěvníků na prohlídky hradů, zámků a dalších památkových objektů, které jsou ve správě uvedeného pracoviště. Objednávky prohlídek se provádí pomocí on-line rezervačního systému nebo písemnou formou. Tato služba usnadňuje rezervace prohlídek nejen cestovním kancelářím, ale i skupinkám jednotlivců.

Referát propagace

Činností referátu propagace je přímá prezentace památkových objektů spravovaných NPÚ – OPSC v Praze. Specializovaná propagace zpřístupněných objektů je realizována především účastí na veletrzích cestovního ruchu a dalších kulturně společenských akcích, vydáváním a distribucí vlastních propagačních materiálů a prostřednictvím veřejných informačních médií. Dále pak referát propagace metodicky řídí a koordinuje propagaci realizovanou jednotlivými správami zpřístupněných památkových objektů a zajišťuje odborné průzkumy a statistiky.

6.2 Mikroregion Křivoklát

Mikroregion Křivoklát tvoří celkem 11 obcí - Branov, Křivoklát, Městečko, Nezabudice, Nový Dům, Pustověty, Račice, Roztoky, Sýkořice, Velká Buková a Zbečno. Tyto obce se 26. 7. 1999 dobrovolně seskupily do zájmového sdružení venkovských sídel v přirozeném spádovém území, které tvoří centrum mimořádně hodnotné Chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko, která zahrnuje rozsáhlé území o rozloze 62 792 ha. Mikroregion Křivoklát zaujímá rozlohu 14 032 ha a žije v něm téměř 3 900 obyvatel. Velikost jednotlivých sídel se pohybuje v rozmezí od 73 obyvatel (v nejmenší obci Nezabudice) až po 1 099 obyvatel (v největší obci Roztoky). Administrativním centrem mikroregionu, který byl oficiálně zaregistrován 29. 7. 1999, je obec Velká Buková⁶⁷.

⁶⁶ Národní památkový ústav: Památkové objekty středních Čech, Praha 2004, s.3.

⁶⁷ Informace čerpány z internetové adresy www.mikroregion.cz.

Společenským a kulturně historickým centrem mikroregionu je obec Křivoklát, kde se nachází i hrad stejného jména vybudovaný počátkem 11. století, který tvoří mimořádně hodnotnou a esteticky výrazně působící dominantu celého mikroregionu. Mikroregion Křivoklát se nachází v mimořádně hodnotném, převážně zalesněném území v okolí hradu Křivoklát a podél řeky Berounky⁶⁸. Území je vzdálené cca 30 km od hlavního města Prahy ve směru na západ. Nadmořská výška území mikroregionu se pohybuje od 240 m.n.m. až po téměř 540 m.n.m. Tato výrazná členitost terénu a její mimořádně přírodní hodnoty, a to nejen na území mikroregionu, ale v celém širším zájmovém území, jsou hlavním důvodem prohlášení této oblasti na území okresů Beroun a Rakovník za chráněnou krajinnou oblast i za biosférickou rezervaci UNESCO.

Přírodní hodnoty území, jeho vzdálenost od hlavního města Prahy a existence hradu Křivoklát, jsou hlavními důvody mimořádné atraktivity území. To navštěvuje ročně více než 100 000 turistů⁶⁹. I když směřují především na hrad Křivoklát, přesto využívají území i za účelem pobytové rekreace. Turistické využívání území však s sebou přináší i celou řadu problémů. K nepříznivým vlivům patří i nízká hodnota zemědělského půdního fondu. Zemědělské využívání území je navíc znevýhodněno nepříznivými klimatickými podmínkami, neboť území trpí relativně nejmenšími dešťovými srážkami v rámci celého středočeského regionu. Nízká úroveň zemědělství a nedostatek jiných pracovních příležitostí (prakticky úplná absence průmyslových provozů) negativně ovlivňuje stabilizaci obyvatel, což se nepříznivě projevuje v celkové architektonicko urbanistické úrovni jednotlivých sídel.

6.2 CHKO Křivoklátsko

Charakteristika a význam

Území Křivoklátska, popisované v této práci, se prakticky kryje s územím CHKO Křivoklátsko⁷⁰. Chráněná krajinná oblast Křivoklátsko leží v centrální části České republiky, 50°00' severní šířky a 13°52' východní délky. Území CHKO zaujímá velkou část Křivoklátské vrchoviny a menší úsek Kralovické pahorkatiny na obou březích Berounky mezi městy

⁶⁸ Více viz Novák, I.: Berounka, Zlín 1968.

⁶⁹ Údaj čerpán z internetových stránek Mikroregionu Křivoklátsko – www.mikroregion.cz.

Zbirohem, Rakovníkem a Berounem v nadmořské výšce 220 - 617 m. Zřízeno výnosem Ministerstva kultury ČSSR č. j. 21.972/78 z 24. 11. 1978⁷¹. Výměra 62 792 ha. Nejvyšším vrcholem je Těchovín (616 m n. m.) a nejnižše položeným místem je hladina Berounky v obci Hýskov (217 m n. m.). Osou celého území je tok řeky Berounky, která protéká oblastí od jihozápadu k severovýchodu. V oblasti je 24 rezervací o celkové výměře 1200 ha. Zasahuje na regiony Rakovnicko, Berounsko, Kladensko ve Středočeském kraji a regiony Rokycansko a Plzeň - sever Západočeského kraje. Pro velké přírodovědecké hodnoty, především jako střeoevropská banka lesních dřevin, bylo Křivoklátsko prohlášeno Organizací spojených národů již v roce 1977 biosférickou rezervací UNESCO. Správa CHKO Křivoklátsko, která je orgánem státní správy ochrany přírody, má své sídlo v obci Zbečno. V obci Křivoklát je v provozu Informační a výchovně vzdělávací středisko Správy CHKO Křivoklátsko⁷².

V rámci pahorkatin až nižších vrchovin střední Evropy jde o mimořádně zachovalé, převážně lesní území s bohatou květenou i zvířenou a řadou významných geologických a geomorfologických objektů. Souvislé lesy pokrývající zhruba 63 % území zahrnují četné okrsky, které si zachovaly přírodě blízký ráz a poskytují útočiště mnoha rostlinným i živočišným druhům, které v obdobných geografických podmínkách jinde již vymizely nebo jsou vážně ohrožené. Pestrost přírody je zde podmíněna i výrazným uplatněním plně zachovalého říčního a vrcholového fenoménu⁷³.

Značení území

Území CHKO Křivoklátsko je označeno tabulí s velkým státním znakem České republiky s vyznačením kategorie a názvu chráněného území - tedy Chráněná krajinná oblast Křivoklátsko. Tabule, označující území CHKO Křivoklátsko je dále doplněna informací, že se jedná o biosférickou rezervaci UNESCO s uvedením symbolu M&B – Man and the Biosphere (člověk a biosféra)⁷⁴. Označení hranic CHKO se umísťuje na přístupové cesty a jiná vhodná místa na jejích hranicích⁷⁵.

⁷⁰ O Křivoklátsku dále pojednává kniha Hůla, P.: Biosferická rezervace Křivoklátsko, Praha 1996.

⁷¹ www.krivoklatsko.cz

⁷² Více viz Žikeš, V.: Křivoklátsko: Stručný průvodce, Praha 1934.

⁷³ Informace obsaženy rovněž v cykloturistické mapě: Karlštejnsko, Křivoklátsko, Vizovice 2006.

⁷⁴ Viz Hůla, P.: Biosferická rezervace Křivoklátsko, Praha 1996.

⁷⁵ Informace v knize Mašek, J.: Křivoklátsko, Praha 1997.

Zvláště chráněná maloplošná území v CHKO Křivoklátsko

Národní přírodní rezervace:	Kohoutov Týřov Velká Pleš Vůznice
Přírodní rezervace:	Bradatka Čertova skála Červený kříž Dubensko Jezírko Jougllovka Kabečnice Lípa Na Babě Nezabudické skály Prameny Klíčavy Stříbrný luh Svatá Alžběta U Eremita Vysoký Tok
Přírodní památky:	Stará ves Trubínský vrch Valachov Vraní skála Zdická skalka u Kublova

6.4 Spolupráce s ostatními subjekty

Spolupráce správy státního hradu Křivokláta se uskutečňuje samozřejmě také s obcí Křivoklát, ve které se nachází. Probíhá komunikace mezi kastelánem hradu panem Luděkem Fenclem a starostkou obce paní ing. Pavlou Hůlovou, které se týkají zejména prezentace a propagace a možnostmi zvýšení atraktivity regionu, potažmo hradu pro návštěvníky a zajištění kvalitních služeb cestovního ruchu.

Správa hradu rovněž spolupracuje se správou ostatních kulturně – historických objektů. Do roku 2002 zde fungovala organizace Státní hrady Křivoklátska, která sdružovala hrady Křivoklát, Točnick, Žebrák, Krakovec a Hamousův statek ve Zbečně. Po jejím zrušení správa hradu Křivoklát zajišťuje provoz také zříceniny hradu Krakovce, hrady Žebrák a Točnick spadají také pod jednu správu, Hamousův statek ve Zbečně je veden samostatně. Bylo nutno vyrovnat se s řadou finančních problémů a také problémů v oblasti personálního obsazení, které jsou dnes už téměř vyřešeny a vzájemná komunikace tedy funguje na dobré úrovni. Významná je také komunikace s kastelánem státního zámku v Hořovicích⁷⁶.

⁷⁶ O zámku v Hořovicích je možno se více dozvědět v knihách Prášil, P.: Město Hořovice, Hořovice 1971, Stiburek, L.: Zámek Hořovice, Praha 2005, Horyna, M.: Zámek Hořovice, Praha 1996 a na internetových stránkách www.zamek-horovice.cz.

7. KULTURNĚ HISTORICKÉ ATRAKTIVITY V OKOLÍ

7.1 Státní hrady Žebrák a Točník

7.1.1 Historie státního hradu Žebrák⁷⁷

Hrad ve stejnojmenném městečku jihozápadně od Zdic na hranici CHKO Křivoklátsko. Kolem r. 1280 ho nechali postavit páni Zajíci z rodu Buziců. Byl vybudován na konci úzkého a skalnatého žebra nad soutokem Pekelského a Stropnického potoka, podle něhož pravděpodobně získal své jméno. Jádro tvořila menší okrouhlá věž střežící vstup, za ní se rozkládal sevřený dvůr s velkou okrouhlou věží vysokou 25 metrů (tzv. bergfrit), která byla umístěna uprostřed areálu. Za věží byl vystavěn dvojdílný palác. V r. 1336 hrad směnil Zbyněk Zajíc z Žebráku s králem Janem Lucemburským za budyňské panství. Žebrák se tak stal královským majetkem. Bratr Karla IV., Jan Jindřich nechal hrad upravit a na východní výspě nechal postavit kapli sv. Apolináře a sv. Markéty. Karel IV.⁷⁸ jej zařadil mezi hrady, které nesměly přejít do zástavy. O Vánocích 1351 zde však zemřel Karlův prvorozený syn Václav a král na hrad natrvalo zanevřel.

V letech 1383-96 se Žebrák stal oblíbeným sídlem krále Václava IV.⁷⁹, který jej přebudoval v honosnou rezidenci. V místě nádvoří a čelní věže vznikl rozsáhlý palác, přestavěn a rozšířen byl i palác za velkou věží. Věž byla zvýšena o jedno patro a její vnější zeď byla vyzdobena módním iluzivním vzorem kvádrů. Výstavné budovy byly vztyčeny i v bývalém předhradí, jež obklopovalo patu hřebene a jeho jižní i severní stranu. Za pozornost stojí především rozsáhlý palác v nároží s typickým znakem dvorské huti Václava IV. – bosovaným nárožím z velkých kvádrů. Hospodářské objekty byly přesunuty do nové části hradu na jižní úpatí hradního vrchu. V roce 1395 hrad vyhořel. Ačkoli se vzápětí rozjely rekonstrukční práce, byla tato událost patrně jednou z příčin, které přiměly Václava IV. k zahájení stavby Točníku.

⁷⁷ Zíková, Marcela: Křivoklátsko, Praha 2005, s.114,115.

⁷⁸ Další informace v knize Kavka, F.: Karel IV., Praha 2002 a Kavka, F.: Život na dvoře Karla IV., Praha 1993.

I po vybudování nového hradu na protilehlém kopci byl Žebrák udržován v dobrém stavu a v průběhu 15. století zde bylo zaznamenáno několik stavebních úprav. Nejvýznamnějším počinem byla výstavba nové okrouhlé věže v severovýchodním nároží dolního hradu. V květnu 1425 oblehli hrad husité. Po několikadenním marném snažení alespoň vypálili města Žebrák a Hořovice. V roce 1460 nechal tehdejší zástavní majitel panství Hanuš z Kolovrat opravit hradní kapli, jež musela být znovu vysvěcena. V roce 1532, když zde nocoval císař Ferdinand I., zachvátil hrad požár. Jeho zkázu dokončil další zástavní držitel Volf Krajíř z Krajku, který nechal v honbě za poklady pobořit a rozkopat hradní zdi. Poté hrad již jen chátral. Od roku 1553 je v pramenech uváděn jako pustý.

V roce 1923 jej od stávajících majitelů Colloredo-Mansfeldů odkoupil za symbolickou částku Klub československých turistů a teprve v 80. letech 20. století přistoupil Památkový ústav středních Čech k celkové rekonstrukci hradu. Dnes je Žebrák přístupný veřejnosti.

7.1.2 Historie státního hradu Točnick⁸⁰

Hrad Točnick se nachází na jihozápadním okraji křivoklátských lesů, v místech dávných lovišť českých králů a knížat. Je nerozlučně spjat se jménem Václava IV, syna Karla IV. První zpráva o Točniku pochází z roku 1398. Založení hradu se klade do doby nedlouho po požáru hradu Žebráku v roce 1395, který i přes rozsáhlé úpravy nesplňoval nároky a představy panovníkovy o velkolepém reprezentativním královském sídle. Točnick byl vybudován na stejném skalním hřebeni jako hrad Točnick, avšak o 100 m výše (v nadmořské výšce 465 m).

Tím byla zvýrazněna strategická poloha u norimberské stezky a majestátní postavení krále Václava IV. jako krále českého a římského. Hrad byl od svého počátku koncipován jako monumentální, architektonicky velmi vyspělá stavba, kde byly záměrně potlačeny některé obranné prvky, které neodmyslitelně patřily ke každému středověkému hradu, a to z důvodu pohodlí a nádheremilovnosti Václava IV. Hrad neměl např. obrannou věž a hlavní královský

⁷⁹ Více o Václavu IV. v knize Spěváček, J.: Václav IV., Praha 1986.

⁸⁰ Durdík, T.: Hrad Točnick, nestr., Libice nad Cidlinou, 1997.

palác s velkými okny byl umístěn přímo nad hlavním příkopem, tedy ve směru největšího ohrožení⁸¹.

Točnick byl narychlo opevňován kolem roku 1400, tedy ve stejném roce, kdy byl Václav IV. zbaven titulu římského císaře. Panovník tuto skutečnost velmi těžce nesl a projevilo se to i na hradu Točníku, který nebyl v původně plánovaném rozsahu nikdy dokončen, neboť králi připomínal svou mohutností a výstavností jeho neuskutečněné plány v politice Svaté říše římské⁸².

Stavba hradu byla pravděpodobně ukončena kolem roku 1405. V roce 1409 zde byl projednáván spor o pražskou universitu, který později skončil vydáním tzv. Kutnohorského dekretu. Po roce 1413 se Václav IV. na Točníku už téměř nezdržoval, pobýval častěji na svém novém hradě Wenzelsstein u Kunratic, kde také roku 1419 zemřel.

Po smrti Václava IV. připadl hrad jeho bratru Zikmundovi, který jej dal do zástavy Erkingerovi ze Sensheimu. Další zástavní držitelé, Kolowratové, úspěšně přestáli roku 1425 třídní hrozbu napadení hradu husity. Od roku 1522 měl hrad v zástavě Jan z Vartenberka, za něhož bylo na hradě provedeno několik přestaveb, zejména vybudování nového vstupu do hradu od západu a vyhloubení hradní studny. Po roce 1534 vlastnili Točnick Krajířové z Krajků a dále Jan z Valdštejna. V druhé polovině 16. století spravovali točnické panství Lobkovicové, kteří provedli sgrafitovou výzdobu Velkého paláce, Příčného křídla a věže.⁸³

Od roku 1594 byl hrad s panstvím téměř po tři staletí majetkem Koruny české a byl spravován hejtmany, kteří sídlili na zbirožském zámku. Tím ztratil Točnick své důležitosti a začal pomalu chátrat. Poslední královská návštěva zde byla zaznamenána roku 1600, kdy na hradu přenocoval císař Rudolf II. Během třicetileté války se z hradu stalo útočiště místního obyvatelstva před švédskými vojsky. V této době sloužil Točnick krátce také jako vězení pro nebezpečné zločince. Od roku 1674 zde bydlel jen hlídač.

V roce 1733 byla audienční síň hradu v Královském paláci upravena na kapli zasvěcenou sv. Bartoloměji. Díky tomu se Královský palác dochoval v poměrně dobrém stavu až do současnosti. Zvýšený zájem o hrad přineslo až 19. století, kdy se stal cílem mnoha romanopisců a vlastenců.

⁸¹ Problematika hradů je podrobněji rozpracována v knize Vorel, L.: Královské hrady Žebrák a Točnick, Praha 1886.

⁸² O situaci v Čechách na přelomu 14. a 15. století a životě krále Václava IV. blíže pojednává kniha Spěváček, J.: Václav IV., Praha, 1986.

⁸³ Zíková, Marcela: Křivoklátsko, Praha 2005, s.107.

V roce 1868 se stal majitelem hradu německý podnikatel a průmyslník H. B. Strossberg, po jehož hospodářských neúspěších koupili panství i s hrady Colloredo-Mansfeldové. Roku 1923 kníže Josef Colloredo-Mansfeld prodal hrad Točnick Klubu československých turistů, jehož členové zde provedli řadu důležitých záchranných stavebních prací.

Roku 1945 se majitelem hradů stala Československá obec Sokolská, od roku 1953 pak vlastní oba hrady stát, který zde provedl některá statická zajištění. Od devadesátých let (přesněji od roku 1994) spravovala oba hrady (spolu s Křivoklátem, Krakovcem, rychtou Zbečno - tzv. Hamousovým statkem č.p. 22 a pivovarem v Točniku) příspěvková organizace Ministerstva Kultury ČR Státní hrady Křivoklátska. Od 1. ledna 2001 spadají hrady pod Státní památkový ústav středních Čech se sídlem v Praze, od ledna 2003 pod Národní památkový ústav.⁸⁴

7.1.3 Stavební vývoj hradu Točnick

V historii hradu Točnick lze rozlišit tyto základní stavební etapy⁸⁵:

1. stavba hradu dvorskou hutí Václava IV.
2. renesanční úprava v 16. století (Jan z Vartenberka a Lobkowiczové)
3. barokní úprava kaple ve třicátých letech 18. století
4. zabezpečovací práce Klubu československých turistů v první polovině 20. století
5. zabezpečovací a restaurátorské práce státu ve druhé polovině 20. století

Poněvadž pobyt krále Václava IV. na novém hradě byl zaznamenán poprvé v roce 1398, musely být již v té době dostavěny některé obytné budovy. Přístupová cesta na hrad nevedla přes Žebrák, kde se daly očekávat obtěžující královské povinnosti, nýbrž od Zdic přes ves Hředle dlouhým zalesněným hřebenem přímo na hrad. Stará cesta na hrad vedla po hřebeni od východu, překročila po mostě hradní příkop a vstupovala vysokou hranolovou branou na první hradní nádvoří. Most podepíraly tři mohutné mostní pilíře a archeologický výzkum zjistil před vstupem na most na jednom z nich předsunutou hranolovou bránu s padacím mostem. Na jižní straně předdvorí byl hluboký vyžděný příkop, který překlenovaly

⁸⁴ www.npu.cz.

v zadní části nádvoří dva mosty – jeden úzký pro pěší a druhý širší pro povozy a jezdce. Po těchto mostech se vstupovalo do třetí, původně dvoupatrové hranolové brány. Tato brána vedla na další (vnější) nádvoří. Nádvoří bylo patrně již tehdy na obou vnějších stranách obklopeno budovami. Na jeho jižní straně stával vnitřní hrad s obytným Královským palácem.

Na severní straně vnějšího nádvoří byl postaven Velký (purkrabský) palác určený pro hosty a správu hradu. Jeho velká obdélná budova bylo svou výstavností a rozlehlostí rovnocenným protějškem Královského paláce. Nad sklepy, zapuštěnými částečně pod úroveň nádvoří, se tyčila ještě tři patra. První patro Velkého paláce mívalo dva sály, druhé patro Velkého paláce vyplňoval pravděpodobně jen jediný velký sál, otevřený řadou oken do všech stran. Ve třetím poschodí se nacházely pokoje pro jednotlivé hosty s východem na pavlače do obou štítů paláce.

Vnitřní (královský) hrad byl tvořen branou se strážnicí, vnitřním nádvořím a Královským palácem. Celý vnitřní hrad se opíral o křemencový hřbet, který jím prochází napříč jako páteř. Královský palác je dosud nejvýznamnější stavbou hradu. Zaujímal funkční místo věže, obracel se k možnému nepříteli a návštěvníkovi svou čelní zdí vypouklou v mírném oblouku do příkopu. Vnitřní dvorní průčelí Královského paláce již ničím nepřipomíná obrannou věž, ale otvíralo se do nádvoří velkými okny, portály a pavlačemi. Královský palác měl dva sklepy, z nichž vedlo točité schodiště do přízemí a prvního patra. Přízemí bylo stejně jako první a druhé patro rozčleněno do tří samostatných částí, prostřední z nich tvořila klenutá síň se třemi valenými klenbami podepřenými arkádami. Zde bývala patrně hradní kuchyně. Ve dvorní zdi paláce, kde je dnes vchod do přízemí, začínalo v době Václava IV. točité schodiště, které navzájem propojovalo všechna patra paláce. Střed prvního patra paláce tvořil audienční sál zaklenutý čtyřmi poli křížových žebrových kleneb a osvětlený velkými okny. K sálu přiléhaly po obou stranách dvě menší místnosti, na severní straně zaklenuté nepravidelnou žebrovou křížovou klenbou. V obou místnostech i předsíni dnešní kaple se dochovaly gotické krby. Do druhého patra (královnina) paláce, kde byly původně dvě komnaty a dva sály, vedlo vnější točité schodiště. Areál vnitřního hradu doplňovala hranolová věž přistavěná ke strážnici vnitřního hradu a původní hradní kaple nad dnešním průchodem k zadní bráně.

⁸⁵ Zemánek, P.: Žebrák a Točnick, Libice nad Cidlinou 1987, nestr.

Během 16. století došlo na hradě Točnicku k významným stavebním úpravám, které pozměnily vzhled hradu i funkci jeho jednotlivých částí. V roce 1522 se zřítíl hradní most, a tak zahájil zástavní držitel hradu Jan z Vartenberka zásadní přestavbu hradu. Vybudoval a obranně zabezpečil novou přístupovou cestu po jižním úbočí kopce. Do hradu se vstupovalo ze západní strany novou branou. Vzniklo tak nové předhradí, z něhož se vstupovalo na vnější nádvoří branou, která bylo prolomena v budově, jež toto nádvoří uzavírala na západní straně. Bylo uzavřeno předdvoří hradu (první nádvoří), zazděna přístupová brána a na ní umístěny vlys se znaky zemí Václava IV. byl přenesen na novou vstupní bránu. Přenesení vlysu je dokladem jednoho z nejstarších projevů ochrany památek u nás. Konírny ve sklepě Velkého paláce byly prohloubeny a nově zaklenuty valenými klenbami. V roce 1530 nechal Jan z Vartenberka vyhloubit kutnohorskými havíři hradní studnu (72 m) ve východním cípu vnějšího nádvoří, vedle níž vyrostla nová hospodářská budova. V roce 1567 zahájili Lobkovicové přestavbu Velkého paláce. Po můstku za dělicí zdi vnějšího nádvoří se vcházelo do prvního patra paláce, v němž byla snížena okna. Vnitřní průčelí paláce, vstup do něj, průchod ke vstupní bráně, věž a dělicí zeď nádvoří pokryla sgrafita. V roce 1594 se stal hrad opět královským majetkem a začal postupně chátrat.

Ještě v roce 1722 byla většina budov pod střechou, ale hrad již nebyl obýván. V roce 1733 byla bývalá audienční síň Královského paláce přeměněna v kapli a zasvěcena sv. Bartoloměji. V západní části síně byla proto zazděna okna a postavena dřevěná kruchta a stěny i klenbu pokrylo barokové štukové rámování (kartuše a pilastry). Zájem o hrad tím značně stoupl, neboť se zde každoročně konaly 24. srpna poutní mše. Díky kapli zůstal Královský palác jako jediná budova na hradě i v dalších letech zastřešen a tím i neporušen.

V roce 1924 získal koupí oba hrady Klub československých turistů, který zejména na Točnicku provedl celou řadu zabezpečovacích a vyklízecích prací. Byly vyklizeny sklepy a přízemí Královského i Velkého paláce a vyčištěna hradní studna. Bohužel některé účelové zásahy vedly k likvidaci archeologických památek a k vybetonování podlah v obou palácích.

Od roku 1953 je vlastníkem obou hradů stát. Byla opět provedena řada zabezpečovacích a stavebních prací, dále byly konzervovány hradby hradu, věž, jižní parkán a tzv. mezibrána, vztyčeny střechy nad branami, zastřešen Velký palác a vyklizen velký sál ve druhém patře Královského paláce. Tyto práce společně s vybudováním zázemí hradu a kulturními akcemi vedly k zpřístupnění hradu a zvýšení zájmu o něj.

7.1.4 Návštěvní doba⁸⁶

Státní hrad Točnick

1.3. – 30.4.	sobota a neděle	10 – 12	13 – 16
1.5. – 31.5.	denně (mimo pondělí)	10 – 12	13 – 17
1.6. – 30.6.	denně (mimo pondělí)	10 – 12	13 – 17
1.7. – 31.8.	denně (mimo pondělí)	9 – 12	13 – 18
1.9. – 30.9.	denně (mimo pondělí)	10 – 12	13 – 17
1.10. – 31.10.	sobota a neděle	10 – 12	13 – 16

Výklad je v sezóně (červenec a srpen) poskytován každou celou hodinu, a to v případě zájmu alespoň deseti osob. Poslední prohlídka s průvodcem je 1 hodinu před koncem návštěvní doby. Prohlídka mimo návštěvní dobu je možná po rezervaci kdykoliv.

Státní hrad Žebrák

1.4. – 31.5.	sobota a neděle	10 – 13	14 – 16
1.6. – 30.6.	sobota a neděle	10 – 13	14 – 17
1.7. – 31.8.	denně (mimo pondělí)	9 – 13	14 – 18
1.9. – 30.9.	sobota a neděle	10 – 13	14 – 16

7.1.5 Vstupné

Státní hrad Točnick

Základní:	40,- Kč
Zlevněné (děti do 15-ti let, studenti, důchodci, invalidé):	20,- Kč
Symbolické (děti do 6-ti let):	1,- Kč
Poplatek za použití fotoaparátu:	10,- Kč
Poplatek za použití videokamery:	20,- Kč

⁸⁶ Údaje o návštěvní době státního hradu Točnick zjištěny na internetové adrese: www.turistik.cz.

Státní hrad Žebrák

Základní:	10 Kč
Zlevněné:	5 Kč
Symbolické (děti do 6-ti let):	1 Kč

7.1.6 Dopravní dostupnost⁸⁷

Oba hrady se nacházejí v těsné blízkosti. Na hrady je možno jet osobním automobilem či autobusem (organizované zájezdy), parkoviště se nachází cca 1 km od hradu a je zpoplatněno.

Autobusová zastávka se nachází v obci Točnick a je od stejnojmenného hradu vzdálena cca 1,5 km, od hradu Točnick cca 1 km.

Vlakové spojení – zastávka v obci Praskolesy, která se nachází cca 5 km od hradů. Jedná se o železniční trať 170 Praha – Beroun nebo 171 Beroun – Plzeň. Je nutné využít osobní vlaky, které v obci Praskolesy staví.

7.1.7 Návštěvnícký provoz⁸⁸

Oba hrady navštívilo roku 2004 celkem 48 199 lidí, z toho 39 609 Točnick a 8 590 Žebrák. V porovnání s předchozími sezónami si zachovává Točnick přibližně stejnou návštěvnost, kdežto na Žebráku se návštěvnost poněkud snížila. Na obou hradech probíhají prohlídky dvěma způsoby – volná prohlídka s textem, nebo prohlídka s průvodcem (mimo hlavní sezónu na objednávku). Návštěvníci výrazně upřednostňují volné prohlídky, které nejsou časově limitované, popřípadě kombinaci obou způsobů.

⁸⁷ www.tocnik.com.

⁸⁸ NPÚ: Výroční zpráva, Praha 2005, s. 37.

7.1.8 Kulturní akce

Během sezóny probíhala řada každoročních akcí a některé akce nové. Mezi každoroční akce patří: Mamuti na Točníku – pravěké dny, dílny, obydlí, kuchyně, řemesla, Indiáni na Točníku – americká návštěva z prérií, dílny, obydlí, kuchyně, hudba a tanec, Lakotští indiáni, Slunkatoč – slavnost letního slunovratu, koncerty od večera do rána, Trojská válka – bitva v hradním příkopu dvakrát denně a oživený hrad, Středověké hrátky – dobová slavnost, divadla, šerm, řemesla a stánky, Veselý víkend – dobové zábavy vážně i nevážně, Poutní hradní mše ke sv. Bartoloměji, Netopýří večírek – nejen povídání o hradních netopýřech i s jejich odchytem a netopýřím divadlem, Kepler na Točníku – prezentace pražského gymnázia.

Nepravidelné akce: Myslivecká slavnost – troubená mše, ukázky lovecké jízdy na koních, ukázky výcviku loveckých psů a sokolů, lovecká řemesla, halali, Krajkářské řemeslo – dvoutýdenní ukázky, Mistr kat - ukázky tortury a návštěvnická mučírna, Šermířské ukázky – Gladius, Burdáři, Raven, výstava obrazů malíře Landy.

Kulturních akcí se zúčastnilo celkem 11 585 lidí⁸⁹.

Kulturní akce pořádané na hradech se těší velkému zájmu návštěvníků, kteří se rekrutují nejen z místních obyvatel, ale i obyvatel vzdálenějších obcí. O kulturních akcích je možno se dočíst na oficiálních webových stránkách hradů Točník a Žebrák, dále na stránkách NPÚ a také v místních tisku (Podbrdské noviny, Berounský deník). Dalším zdrojem informací jsou také plakáty a vývěsky v obcích. Kulturní akce znamenají pro hrady výrazné oživení a zviditelnění a představují pro ně také nemalé zdroje příjmů.

⁸⁹ NPÚ: Výroční zpráva, Praha 2005, s. 38.

7.2 Státní hrad Krakovec

7.2.1 Historie

Malá ves se stejnojmennou zříceninou hradu (83 obyvatel, 395 m) asi 10,5 km jz. od Rakovníka⁹⁰. Hrad nechal vystavět křivoklátský purkrabí Jíra z Roztok krátce poté, co v r. 1381 získal zdejší panství. Jíra byl držitelem důležitých úřadů na dvoře Václava IV. A též jeho předním oblíbencem. Toto mimořádné postavení umožnilo Jírovi vybudovat si mohutné reprezentativní sídlo. V r. 1410 odkoupil Krakovec Jindřich Lefl z Katan, který zde o čtyři roky později poskytl útočiště mistru Janu Husovi, jenž zde strávil několik posledních měsíců před odchodem na koncil do Kostnice⁹¹. Roku 1437 získali hrad Kolovratové, v pol. 16. století se stali novými majiteli Lobkovicové, kteří nechali provést některé renesanční úpravy. V průběhu třicetileté války Krakovec zpustl. Větších oprav se dočkal na přelomu 17. a 18. století. Tehdy byl také zastřešen červenou střechou, podle níž byl pak nazýván Červeným zámkem. V roce 1783 po zásahu blesku vyhořel. Od té doby je uváděn jako pustý. Částečná rekonstrukce proběhla po roce 1914 a dále v r. 1924, kdy se Krakovec stal majetkem Klubu československých turistů. Od r. 1952 je ve správě státu.

Jádro tvoří dvoupatrový palác uspořádaný v půdorysu do tvaru písmene U. Malé nádvoří, které bylo ze tří stran obklopeno palácem, uzavírala na severní straně věž, jejíž zbytky se zachovanými krakorci jsou patrné dodnes. Zatímco východní část budovy se zřítla již v 19. století, další dvě křídla zůstala zachována v téměř původní výšce. Pozoruhodné je, že hrad nebyl ve své době příliš opevněn. Šlo patrně o záměr – důraz byl kladen spíše na funkci obytnou. Pouze kruhová část věže byla obehnána jednoduchou fortifikační zdí, v jejímž severozápadním rohu stála vstupní brána. Architektonicky zajímavé je řešení kleneb, které řadí Krakovec k nejhodnotnějším gotickým stavbám v Čechách i v Evropě. Součástí hradu byla též kaple Panny Marie a svaté Kateřiny, jejíž torzo je ve východní části paláce.

⁹⁰ O historii více pojednává kniha Zíková, M.: Křivoklátsko, Praha 2005, s. 76,77.

⁹¹ Viz Šmahel, F.: Husův proces v Kostnici, Praha, 1988.

7.2.2 Návštěvní doba

1.3. – 30.4.	sobota a neděle	10 – 12	13 – 16
1.5.-31.5.	sobota a neděle	9 - 12	13 - 17
1.6. – 31.8.	denně (mimo pondělí)	9 – 12	13 – 18
1.9. – 30.9.	sobota a neděle	9 – 12	13 – 17
1.10. – 31.10.	sobota a neděle	10 – 12	13 - 16

7.2.3 Vstupné

Základní:	10 Kč
Zlevněné:	5 Kč
Symbolické (děti do 6-ti let):	1 Kč

7.2.4 Kulturní akce

V letních měsících se na hradě řada kulturních představení, jednalo se například o tyto akce: Krakování – převádění i povídání o kovářském a podkovářském umu, Jaroslav Hutka – koncert, Pouť za Janem z Husy – pietní nejen vzpomínání na mistra Jana včetně bohoslužby, Vladimír Merta – písňový recitál, Oldřich Janota – kytarový recitál, Jáchym Topol – autorské čtení, Ludus Musicus – soubor dobové hudby, Krakovecké táčky – závody okolo hradu.

7.3 Hamousův statek ve Zbečně

7.3.1 Charakteristika a historie

Mezi dochovanými památkami lidové architektury ve středních Čechách zaujímá usedlost s popisným číslem 22 ve Zbečně v okrese Rakovník jedno z nejvýznamnějších míst⁹². Její význam v rámci obce je dán i klíčovým umístěním – přímo proti kostelu.

V písemných pramenech lze sledovat její dějiny od sklonku středověku, nejstarší hospodář, kterého známe jménem, je doložen z přelomu 16. a 17. století. Tímto hospodářem byl Blažej Starý a živil se jako tesař. Od poloviny 18. století je historie statku spojena se dvěma generacemi vynikajících hospodářů Hamousů, které si v jeho názvu připomínáme dodnes. Nejcennější část usedlosti je dřevěný roubený obytný dům. Přízemní stavení, které v sobě ukrývá patrovou komorovou část, vzácně dokladuje historický způsob výstavby převažující až do 18. století na většině území Čech s výjimkou severozápadního pohraničí, kde se začal uplatňovat dům patrový. Nejstarší dochovaná část, zadní patrový díl s komorami, je jedinečným pozůstatkem středověkých stavebních tradic, dnešní přední obytná část sice respektuje středověký půdorys, její podoba však pochází až z přestavby po třicetileté válce.

Stavení, které bylo šťastnou shodou okolností ušetřeno výraznějších novodobých zásahů, může tedy dobře posloužit k pochopení způsobu výstavby a způsobu bydlení a hospodaření v českém vesnickém domě a zemědělské usedlosti v minulosti⁹³. Proto byl v roce 1992 zakoupen Památkovým ústavem středních Čech od posledního majitele Václava Barchánka a postupně prozkoumán, opraven a od roku 1995 zpřístupněn veřejnosti.

V současné době je objekt ve správě Národního památkového ústavu, územní odborné pracoviště středních Čech v Praze, správa státního hradu Křivoklátu.

7.3.2 Návštěvníkový provoz

Objekt lidové architektury Hamousův statek ve Zbečně byl v roce 2004 otevřen od června do srpna denně mimo pondělí, v květnu o sobotách a nedělích. Celková návštěvnost

⁹² Propagační materiál informačního centra v Křivoklátu.

⁹³ Petráň, J.: Dějiny hmotné kultury, Praha 1995.

dosáhla 5 475 osob a znamenala zvýšení oproti předchozímu roku o téměř tisíc osob. Podstatnou část tvořili čeští návštěvníci a rodiny s dětmi.

7.3.3 Návštěvní doba

Květen	sobota a neděle	9-12	13-16
Červen	denně (mimo po a pá)	9-12	13-16
Červenec	denně (mimo po)	9-12	13-17
Srpen	denně (mimo po)	9-12	13-17

7.3.4 Vstupné

Základní	20 Kč
Poloviční	10 Kč
Symbolické (děti do 6-ti let)	1 Kč

7.3.5 Kulturní akce

Tradiční kulturní akce poloviny července v areálu statku je Šafářův dvoreček, v jehož rámci je převáděno mnoho zapomenutých řemesel, tradiční výrobky, výstavy, divadla, koncerty, zvířata a pečení chleba. Akci probíhala v roce 2004 ve dnech 17. a 18. července a navštívilo ji téměř 4000 lidí⁹⁴.

Každou sobotu od května do srpna jsou v rekonstruované peci předváděny ukázky pečení chleba tradičním způsobem.

7.3.6 Stavební činnost a údržba

Rok 2004 znamenal pro objekt statku pouze údržbové práce. Přípravovaly se podklady pro větší stavební akce následujícího roku. Zejména se bude jednat o dokončení výměn dřevěných částí hlavní budovy a o dlouho očekávanou výstavbu kachlových kamen. Rovněž bude řešen havarijní stav komínu.

7.4 Město Rakovník

7.4.1 Rakovník (17 194 obyv., 320m)

Město ležící severozápadně od hranic CHKO Křivoklátsko. Představuje významné správní, průmyslové, zemědělské a kulturní centrum s městskou památkovou zónou⁹⁵. Archeologické nálezy dokládají, že oblast byla osídlena již v období paleolitu. Původní trhová osada Rokyto vznikla na křižovatce obchodních cest z Chebu do Prahy a z Plzně do Loun. První spore zmínky o ní pocházejí z r. 1119. Podle nich nechal panovník Vladislav I. obehnat valy a opevnit jádro budoucího města, jehož součástí byl kostel s nejbližším okolím. Písemně je existence Rakovníka doložena k r. 1257. V r. 1286 povýšil Václav II. osadu na město – jako součást panství však bylo poddáno Křivoklátu. Výhodná poloha na křižovatce obchodních tras v blízkosti oblíbeného loveckého sídla českých králů byla jedním z hlavních důvodů rychlého růstu Rakovníka v počáteční fázi jeho vývoje⁹⁶.

Osada a později i město přitahovalo četné kupce i příslušníky šlechtických rodů, což zvyšovalo nároky na řemeslnou výrobu. K jejímu rozkvětu přispěla řada práv a privilegií, kterými bylo město nadáno. Pod jejich ochranou se rozvíjela řada řemeslnických oborů, tesaři, ševci, tkalci, mlynáři aj. Předním odvětvím se záhy stalo vaření piva. Výroba rakovnického piva se průběžně soustředila do 8 až 11 městských pivovarů a velkého množství domácích výroben. Městská pokladna bohatla též z výtěžků desítek rybníků na Rakovnickém potoce a jeho přítocích. Největší rozmach města spadá do období mezi husitskými válkami a počátkem třicetileté války. Rakovník v této době získal další významná privilegia. K nejvýznamnějším patřilo právo vybudovat vlastní opevnění, udělené králem Jiřím z Poděbrad, právo vlastního znaku z r. 1482 a v r. 1588 majestát císaře Rudolfa II., jímž povýšil Rakovník na královské město⁹⁷.

Třicetiletá válka zasadila městu těžké rány a znamenala značný úpadek. Střet císařských a stavovských armád těsně před listopadovou bitvou na Bílé hoře v r. 1620 a časté průtahy vojsk doprovázené pleněním měly tragický dopad. Město bylo téměř vyliďněno a přes postupnou obnovu v následujících letech se Rakovník z této krize již plně nezotavil. R. 1788

⁹⁴ NPÚ: Výroční zpráva, Praha 2005 s.39.

⁹⁵ Zíková, Marcela: Křivoklátsko, Praha 2005, s. 95.

⁹⁶ Blíže Razím, V.: Rakovník: Přehled dějin, Rakovník, 1995.

bylo sídlo Rakovnického kraje přeloženo do Slaného. Kvůli tomuto kroku byla nově projektovaná železniční dráha (tzv. Buštěhradská dráha), jež měla nahradit původní obchodní stezku vedoucí z Chebu přes Rakovník do Prahy, odkloněna.

K oživení hospodářského rozvoje došlo ve 2. pol. 19. století, kdy na těžbu černého uhlí navázalo dobývání keramických jílu, jež mělo za následek rozmach keramické výroby. V r. 1833 tu byla vybudována továrna na výrobu ohnivzdorných materiálů. V r. 1871 bylo město napojeno na Buštěhradskou dráhu, krátce nato vznikla trať Rakovník – Beroun. Kromě architektonické proměny města se Rakovník stal i význačným kulturním centrem – v roce 1833 zde byla založena první reálka v českých zemích, působila tu řada osvětových spolků. V období první republiky se stal Rakovník důležitým průmyslovým městem.

7.4.2 Pamětihodnosti města⁹⁸

Husovo náměstí - je střed historické části města. Rozlehlé, výrazně obdélné náměstí, se zajímavými architektonickými památkami, patří k pozoruhodným urbanistickým útvarům českých měst. Rozměry náměstí jsou cca 400 x 50 m. U domů na celém náměstí se setkáváme s významnou historickou architekturou, mezi nimi vyniká komplex domů radnice na jižní straně náměstí⁹⁹.

Radnice - výrazná dominanta jižní strany Husova náměstí, pochází z let 1734 – 1738. Dnešní podoba radnice vznikla až ve 20. století. V interiéru jsou klenby, které mají pozoruhodnou štukovou a freskovou výzdobu.

Chrám sv. Bartoloměje - je dominantou celého náměstí. Stojí na východní straně náměstí v místě, ke již stál kostel ve 13. století. Do dnešní podoby byl kostel přestavěn na přelomu 15. a 16. století. Jedná se o pozdně gotickou, kamennou stavbu. Kostel je trojlodní a zařízení interiéru je velmi bohaté. Na konci 19. století byl regotizován.

⁹⁷ Více v knize Levý, F.: Dějiny královského města Rakovníka, Rakovník 1896.

⁹⁸ Materiál informačního centra Rakovník a dílo Tomáše Bednařika: Kulturní památky Rakovníka, Rakovník 1995.

⁹⁹ O památkách Rakovníka více pojednává kniha Bednařik, T.: Historické památky Rakovníka, Rakovník 1997.

Zvonice - nachází se v těsné blízkosti chrámu sv. Bartoloměje, byla postavena roku 1495. Zvonice nese dva zvony, Bartoloměj (Žebrák) měří v průměru 1,6 m a je 1,32 m vysoký a Václav (Mlynář) má v průměru 1,37 m a je vysoký 1,08 m. Chrám sv. Bartoloměje tvoří spolu se zvonící a Pražskou bránou unikátní soubor, který nejlépe evokuje podmanivou středověkou atmosféru města.

Pražská brána - jedna z nejpůsobivějších staveb svého druhu v Českých zemích. Byla postavena v letech 1516 – 1517, její stavbou byla zahájena výstavba kamenných městských hradeb. Pražská brána byla původně oboustranně uzavírána jednokřídlými vraty, její zdi jsou 1,4 m až 1,6 m silné, k hlavní římsce je vysoká 12,3 m, střecha je dlátová s nárožními vížkami.

Dům cisterciáků - dům čp. 1/I známý též jako dům cesterciáků. V prostoru mezi presbytářem kostela a Pražskou bránou, v místě, kde původně stávala stará rakovnická fara, si roku 1781 vybudovali cisterciáckí mniši z Plas městský palác, který měl sloužit k odpočinku při cestách do Prahy. Barokní stavba s mansardovou střechou je na severu ohrazena zdí s brankou pro pěší. Roku 1933 byla provedena adaptace budovy a bylo sem přestěhováno museum. V současné době je v okresním museu stálá expozice o historii a přírodě na Rakovnicku, za zmínku stojí i lapidárium umístěné na dvoře.

Mariánský sloup - stojí volně v prostoru Husova náměstí. Toto vrcholně barokní sousoší je z roku 1479 a je tvořeno středním pilířem, který je završen sousoším Panny Marie a čtyřmi úhlopříčně situovanými konzolami se sochami sv. Václava, Víta, Prokopa a Vojtěcha. Na západní straně je ozdobeno městským znakem.

Židovské ghetto - křivolaké uličky pod Vysokou bránou jsou pozůstatky bývalého židovského ghetta, které bylo v méně využívaném prostoru založeno v roce 1678. Z původní staré zástavby se dochovaly jen některé domy, z nichž nejzajímavější je dům tzv. Samsonův, jehož průčelí je zdobeno sgrafitem. Jedná se o nejlépe dochovanou renesanční stavbu ve městě.

Synagoga - nejznámější židovskou kulturní památkou v Rakovníku je synagoga vystavěná v roce 1763. V původním stavu se dochovala židovská modlitebna se štukovou výzdobou. Roku 1992 bylo provedena rekonstrukce celého objektu a dnes slouží jako koncertní síň.

Rabasova galerie – zbylá část budovy je dnes využívána jako galerie, pojmenovaná po malíři Rakovnicka Václavu Rabasovi. Tomuto malíři je také věnována stálá expozice galerie. Zahrady u synagogy a galerie byla roku 1960 přeměněna na letní kino.

Židovský hřbitov - je cennou kulturní památkou. Nachází se v prudké stráni na východním okraji města. Založen roku 1635 a jen o málo mladší jsou některé dochované náhrobky s hebrejskými nápisy. Náhrobky jsou barokního a klasicistního typu, hodnotný je i domek hrobníka, který je klasicistní. Na hřbitově se pochovávalo ještě ve 20. letech tohoto století.

Kostel Nejsvětější trojice - rakovnický hřbitov představuje pozoruhodný památkový soubor, jehož středem je kostel Nejsvětější Trojice, vystavěný v letech 1585 – 1588 italskými staviteli. Jednolodní kostel je 22 m dlouhý a 9 m široký, je to renesanční stavba s výraznými gotickými prvky. Na východní straně kostela se nachází zvonice, která je pokládána za nejcennější českou dřevěnou zvonici, svým způsobem ojedinelou i v evropském měřítku.

Graf 7: Jaké kulturně historické atraktivity jste navštívil (a) nebo hodláte navštívit v okolí hradu Křivoklátu?

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

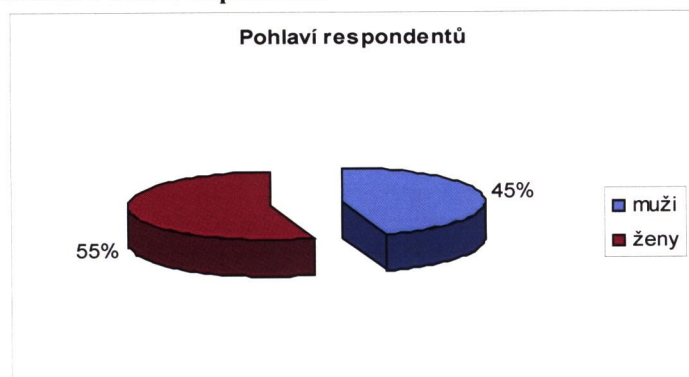
8. DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

V sezonách 2004 a 2005 byl proveden marketingový průzkum prostřednictvím dotazníkového šetření¹⁰⁰, a to metodou face to face. Dotazování probíhalo v areálu hradu v průběhu celé sezóny – to znamená od dubna do konce října. Část dotazníků byla také umístěna v pokladně státního hradu Křivoklát, kde měli možnost návštěvníci sami dotazník vyplnit. Výběr respondentů byl zcela náhodný. Dotazník je součástí diplomové práce, je možno si ho prohlédnout v Příloze č.5.

8.1 Vyhodnocení dotazníků

Dotazováno bylo celkem 160 lidí, z toho 72 mužů a 88 žen.

Graf 8: Pohlaví respondentů

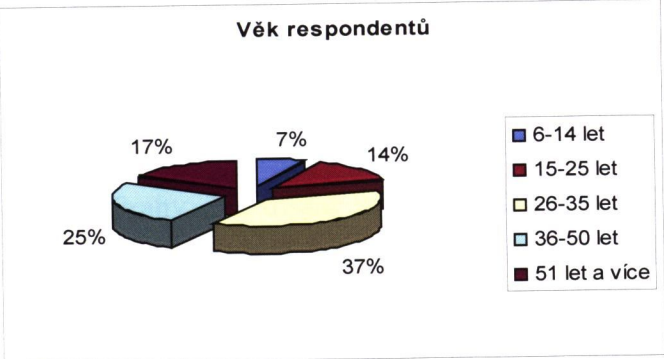

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

V dotazníku byla také položena otázka týkající se věku návštěvníků, s cílem zjistit věkovou skladbu lidí, kteří na hrad Křivoklát zavítají.

¹⁰⁰ Pásková, M. – Zelenka, J.: Cestovní ruch, výkladový slovník, Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha 2002, str. 68,282.

Graf 9: Věk respondentů

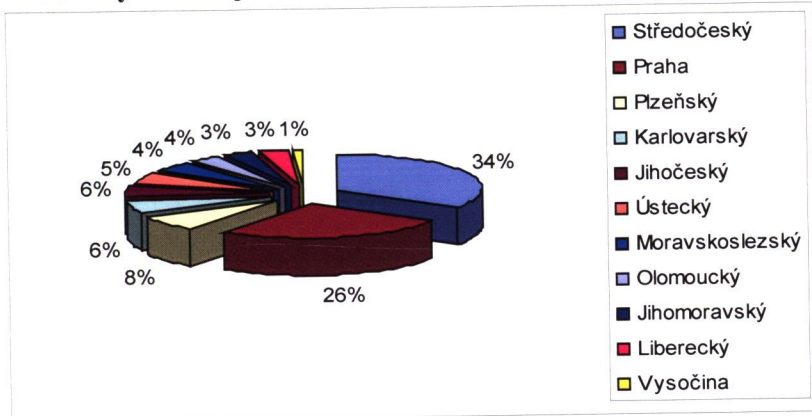

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Věkové rozmezí bylo rozděleno do pěti věkových skupin, a to 6 - 14 let, 15 – 25 let, 26 – 35 let, 36 – 50 let a 51 let a více. Nejvíce návštěvníků patřilo do věkové skupiny 26 – 35 let, a to celých 37 %. Dále bylo hodně návštěvníků ve skupině 36 – 50 let – 25 % z celkového počtu dotazovaných. Následovala skupina 51 let a více (17 %), dále skupina 15 – 25 let (14 %) a se 7% respondenti ve věkové skupině 6 – 14 let. Toto dokazuje, že hrad nejvíce navštěvují mladší páry, rodiny s dětmi a následují důchodci, kteří většinou přijíždějí organizovaně – tedy se zájezdem.

Dále byla položena otázka, odkud návštěvníci na hrad přijeli, tedy jaké je jejich trvalé bydliště.

Graf 10: Bydliště respondentů

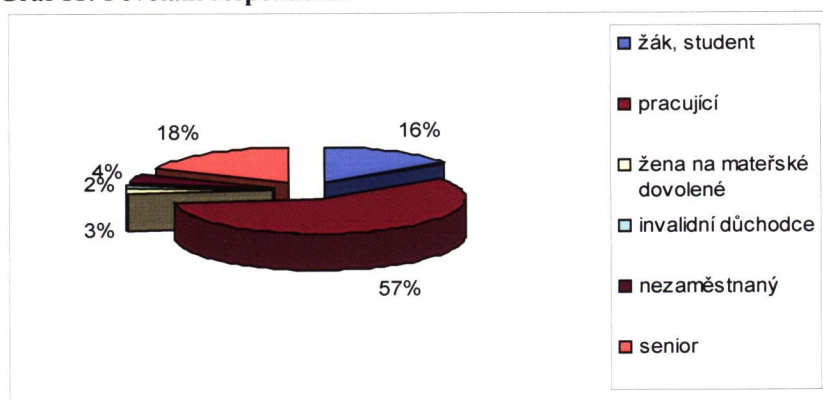

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Jak vyplývá z grafu, drtivá většina návštěvníků má své trvalé bydliště na území střeďočekského kraje, a to celých 34 % respondentů. Druhou nejpočetnější skupinu tvoří návštěvníci z Prahy – 26 % procent. Tento výsledek je zcela logický, vzdálenost hlavního města od státního hradu Křivoklát je přibližně 50 km, a proto se stává Křivoklát častým cílem výletů z Prahy. Na třetím místě skončil Plzeňský kraj – počet návštěvníků z tohoto kraje představuje 8 %. Další kraje dosáhly srovnatelných výsledků v rozmezí 6 % - 1 %. Nejméně turistů na hrad Křivoklát přijíždí z kraje Vysočina.

Dále byla návštěvníkům položena otázka týkající se jejich zaměstnání.

Graf 11: Povolání respondentů

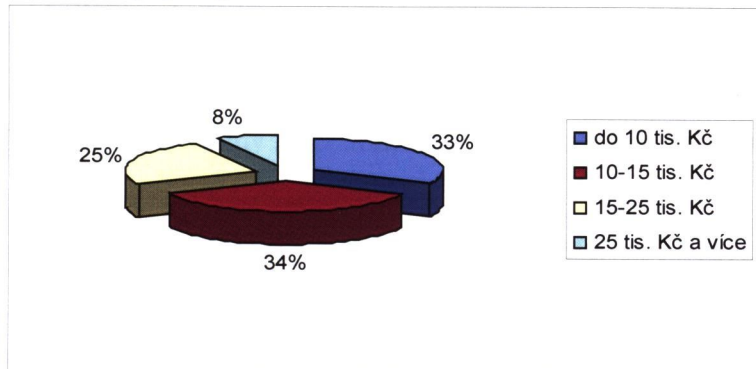

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Z odpovědí jasně vyplývá, že nadpoloviční většinu dotazovaných tvoří pracující – 57 %. Následující dvě skupiny jsou téměř vyrovnané – s 18 % jsou to senioři, kteří navštěvují hrad Křivoklát senioři a s 16 % žáci, popřípadě studenti. Dále byly vymezeny tři skupiny, a to nezaměstnaní, invalidní důchodci a ženy na mateřské dovolené. Respondenti z těchto skupiny tvořili 2 % - 4 % dotazovaných.

Poslední z demografických otázek se zajímala o příjmy návštěvníků hradu Křivoklát.

Graf 12: Příjmy respondentů

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Tato otázka se v mnohých případech nesetkala s velkou ochotou návštěvníků k jejímu zodpovězení, avšak i tyto výsledky byly zpracovány. Nejvíce dotazovaných uvedlo, že se jejich příjmy pohybují v rozmezí od 10 do 15 tisíc korun měsíčně – 34 %, téměř stejného výsledku dosáhla skupina respondentů, jejichž měsíční příjmy se pohybují do 10 tisíc korun měsíčně. Toto je zapříčiněno zejména tím, že častými návštěvníky Křivoklátu jsou také senioři a studenti. Čtvrtina dotazovaných pobírá měsíčně částku 15 – 25 tisíc korun, příjem nad 25 tisíc korun měsíčně má jen 8 % všech respondentů.

Ke zjištění, zda se návštěvníci na hrad Křivoklát vracejí, či zda se jedná spíše o návštěvníky, kteří zavítali na hrad poprvé, byla položena otázka, kolikrát již Křivoklát navštívili.

Graf 13: Počet návštěv hradu Křivoklát

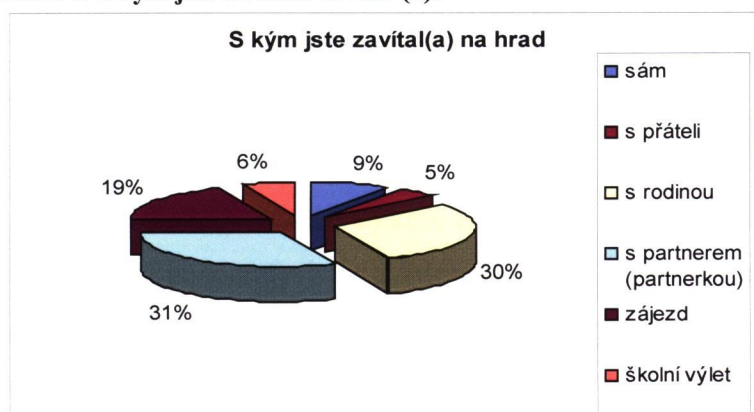

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Z dotazování vyplynulo, že většina návštěvníků zavítala na hrad poprvé – tuto skupiny tvoří 45 % všech dotazovaných. Lidé, kteří již byli na hradě 1-2 x tvoří 35 % respondentů. 11 % respondentů navštívila hrad 3-4 x, 5 x na hradě bylo 9 % všech dotazovaných. Z toho je patrné, že převažují lidé, kteří jsou na hradě poprvé, popřípadě lidé s menším počtem návštěv (1 – 2). Tyto skupiny tvoří dohromady více jak 3/4 všech návštěvníků.

Dotazovaným byla rovněž položena otázka, s kým na hrad zavítali.

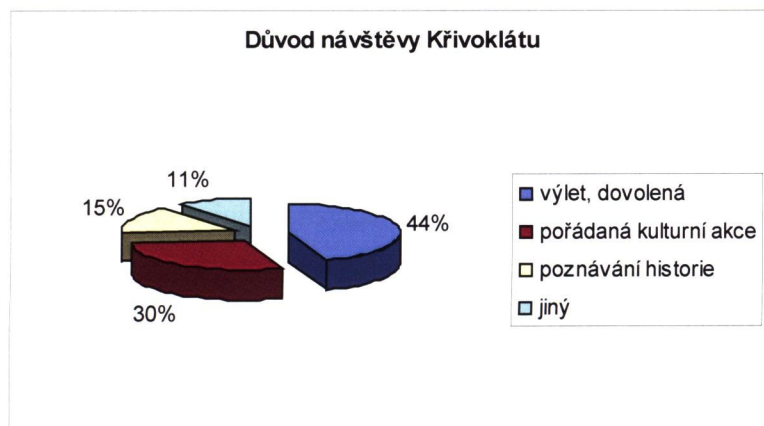
Graf 14: S kým jste na hrad zavítal (a)?

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Odpovědi byly rozděleny do šesti skupin. Přijíždím sám, s přáteli, s rodinou, s partnerem (partnerkou), se zájezdem nebo školním výletem. Nejvíce respondentů uvedlo, že na hrad přijeli s partnerem (partnerkou) – 31 %, dále s rodinou 30 %. Další nejpočetnější skupinou jsou lidé, kteří přijeli organizovaně se zájezdem – 19 %. 9 % dotazovaných zavítalo na hrad samo, 6 % se školním výletem a 5 % s přáteli.

Graf 15: Jaký byl Váš důvod návštěvy státního hradu Křivoklát?

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Dotazník se skládal celkem ze čtrnácti otázek. Vyhodnocení dotazníku je součástí této kapitoly, některé grafy jsou uvedeny v jednotlivých kapitolách diplomové práce a byly sem zařazeny zejména z důvodu logického doplnění samotné kapitoly. Jak již bylo řečeno, celý dotazník je možno vidět v kapitole Přílohy.

8.2 Profil návštěvníka státního hradu Křivoklát

Na základě vyhodnocení dotazníkového šetření byl sestaven profil návštěvníka státního hradu Křivoklát. Jedná se tedy o ženu (i když je nutné říci, že poměr návštěvníků podle pohlaví byl téměř vyrovnaný – v poměru 45% muži a 55% ženy), která je ve věku 26 – 35 let. V této věkové skupině se nacházelo celkem 37% všech respondentů. Tato žena má své trvalé bydliště na území Středočeského kraje (takto odpovědělo celkem 34% dotazovaných). Je pracující a její měsíční příjem se pohybuje v rozmezí 10 tisíc až 15 tisíc korun. Pracující tvořili nadpoloviční většinu dotazovaných (57%), příjmy v rozmezí 10 – 15 tisíc korun plná třetina respondentů.

Hlavním důvodem návštěvy státního hradu Křivoklát je výlet či dovolená (celkem takto odpovědělo 44% lidí). Informace o státním hradu Křivoklátu získala od známých (celkem 37% odpovědí). Propagace Křivoklátu je na poměrně dobré úrovni, přesto většina lidí čerpá informace o tomto objektu od známých, z televize se dozvědělo o této památce 19%

respondentů, z tisku 18% a z internetu 14%. Profilová návštěvnice přijela na hrad automobilem (téměř dvě třetiny všech dotazovaných použili osobní automobil ke své dopravě na Křivoklát), a to s partnerem, popř. s rodinou. Návštěvy hradu v doprovodu partnera či partnerky tvořily 31%, s rodinou zavítalo na hrad 30% respondentů. Doprava automobilem představuje totiž nejpohodlnější a časově nejvýhodnější způsob, jak se na hrad dostat. Vlaková či autobusová doprava je rovněž možná, avšak nepostačuje nárokům návštěvníků, zejména četností spojů a jejich návazností na další linky. Co se týče počtu návštěv hradu Křivoklát, profilový návštěvník sem zavítal poprvé (celkem 45% odpovědí, popřípadě 1 – 2 x s 35 % odpovědí). Při jeho návštěvě nebyly čerpány ani ubytovací ani stravovací služby (takto odpověděly dvě třetiny dotazovaných). Třetina dotazovaných využila převážně stravovací služby a to hlavně formou rychlého občerstvení přímo na hradě, zejména při konání různých kulturních akcí. Tyto akce navštívila přitom téměř polovina dotazovaných (46%), což jen dokazuje, jaký význam kulturní akce pro hrad Křivoklát představují. Tento údaj ovlivnilo zejména Léto na Křivoklátě, které probíhá v letních měsících a představuje pásmo jednotlivých akcí od kulturních až po řemeslné. Pro průměrného návštěvníka je také typické, že již nehodlá navštívit další kulturně historické atraktivity, které se nacházejí v okolí státního hradu Křivoklát. Tato odpověď byla zastoupena celkem 67%. Pokud už by návštěvník zavítal na jiné památky, bylo by to na hrady Žebrák a Točnick (13% odpovědí), na Hamousův statek ve Zbečně (11% odpovědí) nebo na jiný, což ve většině případů znamenalo návštěvu hradu Karlštejn.

9. ZÁMĚRY

9.1 SWOT analýza

Poznatky z provedené analýzy lze sumarizovat do komplexu, který představují čtyři klíčové body. SWOT jsou počáteční písmena anglických termínů. Silné a slabé stránky se vztahují k vnitřním podmínkám organizace. Příležitosti a ohrožení vyplývají z vnějšího prostředí.¹⁰¹

S – silné stránky	W – slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">• výhodná geografická poloha nedaleko hlavního města• parkoviště nedaleko objektu• historická hodnota objektu• výše vstupného• prostory pro pořádání akcí• nabídka kulturních a společenských akcí• pořádání svatebních obřadů• prodej upomínkových předmětů• snížené vstupné pro některé skupiny návštěvníků (studenti, důchodci, držitelé průkazu ZTP)• celoroční využití objektu• dobrá propagace památky• známost a věhlas hradu na celém území České republiky• spolupráce s Hamounovým statkem ve Zbečně (stejná správa)• spolupráce s ČD	<ul style="list-style-type: none">• omezené finanční prostředky• distribuce (chybí spolupráce s cestovními kancelářemi)• spolupráce s ostatními památkovými objekty mimo hranici Křivoklátska• chybí hromadné vstupné (rodinné)• poloha mimo hlavní tranzitní trasu• omezená dopravní dostupnost vlakem a autobusem (veřejná doprava)• orientace na jednodenní cestovní ruch• podoba internetových stránek• nestálé personální obsazení• vzhled vstupenky

¹⁰¹ Horáková, H.: Strategický marketing, vydala Vysoká škola ekonomická, Praha 1997, s. 29.

O – příležitosti	T – ohrožení
<ul style="list-style-type: none"> • čerpání z prostředků Evropské unie • obnovený zájem o domácí památky • nové formy propagace • blízkost hlavního města • Program rozvoje cestovního ruchu v kraji • trend svatebních obřadů v přírodě • rozvoj cykloturistiky, napojení na značené stezky • dostatek stravovacích zařízení v okolí • zájem o kulturní a společenské akce • nové typy pořádaných akcí • spolupráce objektů s cestovními kanceláři • spolupráce s organizacemi cestovního ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> • vysoké náklady na propagaci • finanční situace návštěvníků • náklady na dopravní infrastrukturu • růst výdajů na údržbu areálu a objektu • růst nezaměstnanosti • zájem obyvatel republiky o zahraniční destinace • nezájem firem a organizátorů kulturních akcí o pronájem prostor zámku • snižování počtu uzavíraných manželství v České republice • nezájem o opakující se akce • stárnutí populace • nedostatek ubytovacích kapacit v okolí

9.2 Závěrečná doporučení

Cílem diplomové práce bylo zhodnotit postavení státního hradu Křivoklát v rámci kulturního bohatství České republiky a možnost jeho využití v cestovním ruchu.

Státní hrad Křivoklát je významnou národní kulturní památkou, jejíž historický odkaz pro Českou republiku je nesporný. Jeho historie je spojena s důležitými událostmi a s nejvýznamnějšími osobnostmi našich dějin. Hrad Křivoklát představuje pojem v české kultuře i historii a jeho věhlas je rozšířen nejen mezi obyvateli České republiky, ale i v zahraničí.

Hrad zaujímá významné postavení v oblasti cestovního ruchu, těží zejména ze své geografické polohy v blízkosti hlavního města Prahy, odkud také pochází velká část návštěvníků. Největší podíl turistů však tvoří obyvatelé Středočeského kraje, návštěvníky z ostatních krajů České republiky již tak hojně navštěvován není. Proto by mělo dojít v této oblasti k určitému posunu a propagace hradu by měla směřovat na tento segment potenciálních návštěvníků. Důležité je také nabídnout potřebné zázemí pro pobyt těchto lidí. V návštěvě hradu převládají jednodenní pobyty, tedy bez čerpání ubytovacích služeb. Pokud by se podařilo oslovit obyvatele vzdálenějších krajů, dalo by se předpokládat, že tito návštěvníci zde setrvají déle než jeden den a budou tedy čerpat ubytovací, potažmo stravovací služby, což výrazně přispěje k rozvoji cestovního ruchu nejen pro hrad Křivoklát, ale pro celou oblast Křivoklátska.

Státní hrad Křivoklát je zasazen v Chráněné krajinné oblasti Křivoklátska, jeho dostupnost však není ideální. Nenalézá se v blízkosti hlavního silničního tahu, přesto automobilové spojení představuje nejsnazší a nejpohodlnější možnost, jak se na hrad dostat. Tento způsob dopravy využívají jednak individuální návštěvníci, ale také organizované zájezdy. Nespornou výhodou je možnost parkování přímo v zázemí hradu. Vlakové spojení představuje další z možností, jak se na hrad dopravit. Křivoklát se nachází ve stejnojmenné obci na železniční trase Beroun – Rakovník, spoje však nejsou tak časté. Veřejná autobusová doprava není svou intenzitou spojů dostačující.

Obecným problémem všech státních památkových objektů je otázka financování. Křivoklát je sám o sobě ztrátový a dotace od státu pro něj představují nutnost jeho existence. Finanční prostředky získává ze vstupného. Výši vstupného lze považovat za vyhovující a nepředstavuje tedy překážku k návštěvě hradu Křivoklát. Důležité je poskytování slev

vybraným skupinám. Určitou formu sociálních slev představuje snížené vstupné pro děti, studenty, důchodce, držitele průkazu ZTP a rodinám Fondu ohrožených dětí, což činí hrad přístupný pro široký segment návštěvníků. K službám, které hrad poskytuje, patří rovněž prodej upomínkových předmětů. Objekt je využíván při pronajímání prostor pro pořádání kulturních, společenských akcí a svatebních obřadů, které pro správu hradu přinášejí značný podíl příjmů, jež jsou potřebné pro jeho provoz.

Každý návštěvník při zakoupení prohlídky obdrží vstupenku. Ta může také představovat důležitou formu propagace hradu. Současná vstupenka má své klady i zápory. Kladem je skutečnost, že na vstupence je uveden kontakt na Národní památkový ústav, kde je možno provést rezervaci, dále jsou zde uvedeny webové stránky hradu Křivoklát, které představují důležitý zdroj dalších informací. Na zadní straně vstupenky jsou uvedeny další památkové objekty, které se nacházejí v okolí. To již ale souvisí se záporem vstupenky. Tyto objekty jsou zde uvedeny z toho důvodu, že do roku 2003 byly ve správě Státních hradů Křivoklátska. Tato instituce již 3 roky neexistuje, to znamená, že vstupenka již neposkytuje zcela aktuální informace. Zajímavé by bylo vytvořit vstupenku, která by byla rovněž pohledem. Návštěvníci by měli možnost pohled poslat svým známým a tím nepřímo dále hrad propagovat. Myšlenka umístění dalších kulturně historických objektů na vstupence je velmi šťastná. Turisté se jednak dozví, jaké objekty se v blízkosti nacházejí a je zde reálná možnost, že objekty také navštíví. Myšlenka takovéto formy vstupenky vychází ze zkušeností jiných objektů a setkává se s kladným ohlasem ze strany návštěvníků. Její velkou výhodou je také fakt, že není jednotvárná, představuje totiž flexibilní prvek, jelikož vzhled pohledu se dá měnit. Může na něm být umístěn hrad Křivoklát v rozličných podobách. Originální vzhled rovněž vytváří předpoklad, že vstupenka zůstane ponechána jako upomínka a rovněž představuje určitý dárek správy hradu pro své hosty.

Umístění dalších kulturně historických objektů na vstupence je jednou z možností, jak realizovat spolupráci mezi subjekty cestovního ruchu. Hrad Křivoklát komunikuje se svým zřizovatelem, tedy Ministerstvem kultury České republiky, resp. s Národním památkovým ústavem. Ten se podílí na propagaci objektu zejména na státní a mezinárodní úrovni. Spolupráce mezi jednotlivými památkami probíhá spíše v rovině regionální propagace, poskytování informací atd. Správy těchto objektů by měly svou spolupráci prohloubit a zaměřit se na vytvoření produktu, který by nabízel návštěvníkům nejen návštěvu jednoho

objektu, ale vytvoření package, například víkendového, kdy by návštěvník zavítal na min. dva objekty v regionu a zároveň by čerpal ubytovací a stravovací služby. Již existují některé typy takových produktů, např. okruh po barokních památkách, aj. Zájezdy zaměřené tématicky na určitý typ památek nebo na stavební sloh a soustředěné na specifickou klientelu, kterou by taková forma zaujala, by mohla přilákat nové klienty a zajistily zapojení do produktu více památek i další poskytovatele služeb cestovního ruchu. Bohužel trvale neprobíhá ani spolupráce správy hradu s cestovními kancelářemi, ta má spíše nárazový charakter. Přitom by bylo pro návštěvnost velmi přínosné, kdyby se státní hrad Křivoklát, jako významná památka České republiky, objevila v nabídce cestovních kanceláří.

Při sestavování takové nabídky by bylo vhodné využít kulturních akcí, které se na hradě pořádají. Ty představují už samy o sobě významný fenomén Křivoklátu. Jejich rozsah, pestrost a četnost přitahují již nyní široký okruh návštěvníků. Kulturní akce jsou pořádány v rámci celého roku, mají jednak tématické, ale i druhové zaměření. Pořádání akcí v takovémto rozsahu vyžaduje perfektní zázemí a organizaci, což správa hradu zvládá velmi dobře. Byla by proto velká škoda nevyužít tohoto aspektu v ještě větší míře, než je tomu doposud. O úspěchu akcí svědčí jejich velká návštěvnost a spokojenost návštěvníků. Rovněž představují pro hrad důležitý a nezanedbatelný příjem finančních prostředků do jejich rozpočtu.

Na hradě Křivoklát je možné absolvovat dva prohlídkové okruhy. Za každý tento okruh se platí samostatná cena. Pokud se návštěvník rozhodne pro oba dva okruhy, cena je dána pouhým součtem cen za I. a II. návštěvnícký okruh a není již nijak zvýhodněna. Při vytvoření zvýhodněné ceny za kombinaci obou dvou okruhů by mohlo dojít k motivaci návštěvníků zhlédnout všechny prostory a zároveň by to představovalo větší přínos financí pro hrad (návštěvník by jinak platil pouze za jeden okruh). Nespornou výhodou je vytvoření rodinného vstupného, které motivuje tento segment návštěvníků. Je známo, že cena je jedním z hlavních faktorů, které ovlivňují rozhodování lidí.

Pro hrad je důležité také zázemí ostatních služeb (ubytovacích, stravovacích a doplňkových), které se nacházejí v okolí. Bylo zjištěno, že se zde vyskytuje dostatečný počet ubytovacích i stravovacích zařízení, které však návštěvníky hradu nejsou v hojné míře využívány. Avšak toto představuje důležitý poznatek pro možné vytváření nabídek zájezdů za

poznáváním historie v oblasti Křivoklátska. Památka je rovněž poměrně přehledně značena, na dopravních tazích jsou umístěny propagační a směrové tabule.

Další rozvoj cestovního ruchu závisí na kvalitě poskytovaných služeb. Pro zlepšení nabídky je nutné znát poptávku návštěvníků, aby bylo možné vyhovět jejich přáním. Na základě těchto přání bude možné upravit nabízené služby a pořádané akce pro specifické skupiny klientů.

10. ZÁVĚR

Hrad Křivoklát představuje nepochybně jednu z nejdůležitějších kulturních památek ve Středočeském kraji, potažmo v celé České republice. V roce 2003 se umístil s počtem 79 259 návštěvníků¹⁰² na 32. místě mezi nejnavštěvovanějšími památkami v naší republice. Hrad výrazně těží ze své geografické polohy v blízkosti hlavního města a dostupnosti po silničních tazích. Faktem však zůstává, že převážná část návštěvníků přichází ze Středočeského kraje a z hlavního města Prahy, počet návštěvníků ze vzdálenějších krajů již není tak velký.

Diplomová práce hodnotila přínos a využití státního hradu Křivoklát v cestovním ruchu. V jednotlivých kapitolách byl proveden kulturně historický rozbor Křivoklátu, byl analyzován ekonomický provoz, kde se stěžejními otázkami staly způsoby financování a využití objektu. Státní hrad Křivoklát je významným kulturně historickým objektem cestovního ruchu, a to v celorepublikovém měřítku. Dále byly zkoumány realizační faktory a hodnocena propagace památky, úroveň poskytovaných služeb cestovního ruchu, dopravní dostupnost a kulturní akce. Dopravní dostupnost není pro potřeby návštěvníků dostačující, hlavním dopravním prostředkem je osobní automobil, doprava vlakem a autobusem hromadné dopravy není tak využívána. Propagace památky je na regionální úrovni dobrá. Rovněž se práce zabývala kulturně historickými atraktivitami, které se nacházejí v okolí. Bylo provedeno dotazníkové šetření, jehož praktickým výstupem jsou přehledně zpracované grafy s komentářem a vytvoření profilu návštěvníka státního hradu Křivoklát. Z tohoto je patrné, na které segmenty návštěvníků je třeba se v propagaci zaměřit, jaké služby jim poskytovat a co jim nabídnout, aby se hrad stal ještě atraktivnějším a přilákal ke své prohlídce co nejvíce návštěvníků.

V závěru práce byla rovněž zpracována SWOT analýza, kde jsou vystiženy silné a slabé stránky a příležitosti a ohrožení. Ze silných stránek je nutné zmínit zejména pořádání kulturních akcí, které přitahují k návštěvě velký počet návštěvníků a které skrývají i do budoucna využitelný potenciál. Zároveň umožňují využívat prostory hradu nejen při jeho hlavní sezóně, ale prakticky celoročně a představují nemalý zdroj finančních příjmů.

¹⁰² Údaj čerpán ze statistik uvedených na internetových stránkách [www.nikos – mk.cz](http://www.nikos-mk.cz).

Klientela obecně v cestovním ruchu se stává stále náročnější na kvalitu služeb, ale také na zajímavost a originalitu poskytovaného produktu. Pro kulturní památky proto nestačí pouze poskytnout svoje interiéry k prohlídkám široké veřejnosti. Pro hosty musí být zajištěn sortiment doprovodných služeb, originální produkt, který je nejen přiláká k návštěvě, ale docílí i toho, že se návštěvník na hrad vrátí. I proto se vynakládají nemalé finanční prostředky na výzkumy o spotřebním chování a přáních zákazníků. Každá památka by měla tyto trendy sledovat, aby věděla, na jaké typy produktů a nabízených akcí se má zaměřit.

Závěrem lze říci, že státní hrad Křivoklát jako subjekt cestovního ruchu zaujímá významnou pozici a podílí se svou činností na rozvoji nejen regionálního, ale i celostátního cestovního ruchu. Do budoucna má velmi dobré perspektivy dalšího rozvoje.

11. SUMMARY

This dissertation work “The castle of Křivoklát as a culture – historical monument and its utilisation in tourism” concerns with the importance, possible contribution and use of the castle in tourism.

The introductory chapters are devoted to the locality and its description in a view of demography, economy and tourism. The following chapters characterize historical and culture aspects of the castle of Křivoklát, economy and localization factors and conditions of realization which radically influence development of tourism in the locality.

The main content of this diploma dissertation was to find out the particular proposals of how to improve the current state of the area. These proposals arise from realization and location presumptions and from statements gained by the implemented marketing research. The proposals are about to deal with growth of local tourism and increasing of the area attraction for all the visitors.

The castle of Křivoklát is an important culture – historical monument in the Czech republic and it has very good prospects to the future. The advantage of this castle is its geography localization not far from Prague. The most visitors came from the middle of Bohemia and from our capital.

12. POUŽITÉ ZDROJE

Knižní publikace

- Bednařík, T.: Historické památky Rakovnicka, Rakovník, 1997
- Bednařík, T.: Kulturní památky Rakovnicka, Rakovník 1995
- Benešová, M. – Žižka, V.: Křivoklát, Praha 1973
- Berger, J.: Karel Škréta, Praha 1910
- Bílek, J.: Jan Augusta v letech samoty, Praha 1942
- Durdil, T.: Hrad Točnick, Libice nad Cidlinou 1997
- Homolka, J. a kol.: Pozdně gotická umění v Čechách, Praha 1984
- Horáková, H.: Strategický marketing, Praha 1997
- Horner, S. – Swarbrook, J.: Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času, Praha 2003
- Horyna, M.: Zámek Hořovice, Praha 1996
- Hůla, P.: Biosferická rezervace Křivoklátsko, Praha 1996
- Chalupa, P.: Geografie České republiky, Brno, 1998
- Kavka, F.: Život na dvoře Karla IV., Praha 1993
- Kol. autorů: Karlštejsko, Křivoklátsko. Cykloturistická mapa, Vizovice 2006
- Kos, J. – Maršálková, M.: Chráněná území přírody, Zlín 1999
- Levý, F.: Dějiny královského města Rakovníka, Rakovník 1896
- Marek, J.: Jagellonský věk v českých zemích, Praha 1992 – 1999
- Mašek, J.: Křivoklátsko, Praha 1997
- Národní památkový ústav: Památkové objekty středních Čech, Praha 2004
- Nitsche, T.: Popis a dějiny obce a hradu Křivokláta, Křivoklát 1895
- Novák, I.: Berounka, Zlín 1968
- Orieška, J.: Technika služeb cestovního ruchu, Praha 1999
- Palivec, V.: Křivoklátsko, Praha 1986
- Petráň, J.: Dějiny hmotné kultury, Praha 1995
- Prášil, P.: Město Hořovice, Hořovice 1971
- Razina, V.: Rakovník: Přehled dějin, Rakovník 1995

- Spěváček, J.: Karel IV., Praha 1979
- Spěváček, J.: Václav IV., Praha 1986
- Stiburek, L.: Zámek Hořovice, Praha 2005
- Sviták, J.: Sir Edward Kelley. Český rytíř, Praha 1994
- Ševčík, O.: Architektura, historie, umění, Praha 1997
- Šmahel, F.: Husův proces v Kostnici, Praha 1988
- Vorel, L.: Královské hrady Žebrák a Točnick, Praha 1886
- Zelenka, J. – Pásková, M.: Výkladový slovník cestovního ruchu, Praha 2002
- Zemánek, P.: Žebrák a Točnick, Libice nad Cidlinou, 1987
- Zíková, M.: Křivoklátsko, Praha 2005
- Žemlička, J.: Čechy v době knížecí, Praha 1997
- Žemlička, J.: Přemyslovci: Jak žili, vládli a umírali, Praha 2005
- Žikeš, V.: Křivoklátsko. Stručný průvodce, Praha 1934

Dokumenty, časopisy a jiné zdroje

- Deníky Bohemia: Berounský deník, Kladenský deník, Rakovnický deník
- Interní materiály Národního památkového ústavu
- Interní materiály státního hradu Křivoklátku
- Kompendium statistik cestovního ruchu agentury Czech Tourism
- Mag Consulting, COT Business, č. 3, Praha 2004
- Ministerstvo kultury: Příručka vlastníka kulturní památky, Praha 2004
- Statistické ročenky Českého statistického úřadu
- Statistiky Ministerstva pro místní rozvoj
- Výroční zpráva Národního památkového ústavu, Praha 2005

Internetové zdroje

www.krivoklat.cz	www.mkcr.cz
www.krivoklatsko.cz	www.tocnik.com
www.krivoklatsko.ochranaprirody.com	www.turistik.cz
www.kr-stredocesky.cz	
www.mikroregion.cz	

13. SEZNAM GRAFŮ, TABULEK A OBRÁZKŮ

Seznam grafů

<u>Graf 1: Nejnavštěvovanější turistické objekty středních Čech</u>	30
<u>Graf 2: Zdroj informací návštěvníků o hradu Křivoklátu</u>	35
<u>Graf 3: Využití ubytovacích nebo stravovacích služeb v okolí Křivoklátu</u>	37
<u>Graf 4: Jaký dopravní prostředek jste použil (a) při návštěvě Křivoklátu</u>	40
<u>Graf 5: Navštívil (a) jste nějakou kulturní akci na Křivoklátě?</u>	42
<u>Graf 6: Uveďte konkrétní akci, kterou jste navštívil (a)</u>	43
<u>Graf 7: Jaké kulturně historické atraktivity jste navštívil (a) nebo hodláte navštívit v okolí hradu Křivoklátu?</u>	67
<u>Graf 8: Pohlaví respondentů</u>	68
<u>Graf 9: Věk respondentů</u>	69
<u>Graf 10: Bydliště respondentů</u>	69
<u>Graf 11: Povolání respondentů</u>	70
<u>Graf 12: Příjmy respondentů</u>	71
<u>Graf 13: Počet návštěv hradu Křivoklát</u>	71
<u>Graf 14: S kým jste na hrad zavítal (a)?</u>	72
<u>Graf 15: Jaký byl Váš důvod návštěvy státního hradu Křivoklát?</u>	73

Seznam tabulek

<u>Tabulka 1: Středočeský kraj</u>	10
<u>Tabulka 2: Náklady (údaje v Kč)</u>	28
<u>Tabulka 3: Výnosy (údaje v Kč)</u>	28
<u>Tabulka 4: Hospodářský výsledek (údaje v Kč)</u>	28
<u>Tabulka 5: Návštěvnost hradu Křivoklát 2003-2005</u>	30

Seznam obrázků

<u>Obrázek 1: Mapa středočeského kraje</u>	8
--	---

14. PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Mapa potenciálu Středočeského kraje

Příloha č. 2: Mapa Křivoklátska

Příloha č. 3: Státní hrad Křivoklát

Příloha č. 4: Kulturní akce na hradu Křivoklát

Příloha č. 5: Dotazník

Příloha č. 6: Seznam nejnavštěvovanějších památek ČR

Příloha č. 7: Hrad Žebrák

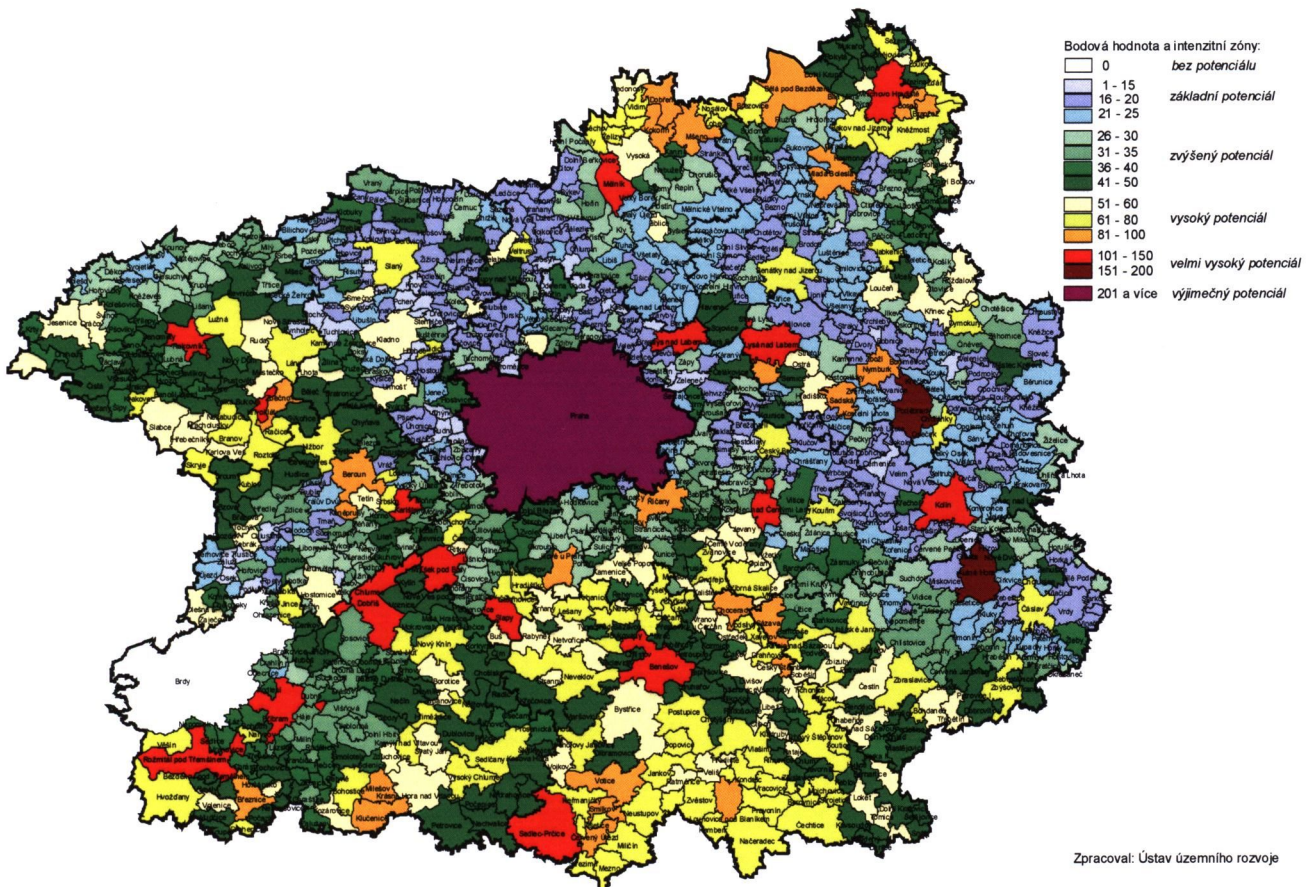
Příloha č. 8: Hrad Točnick

Příloha č. 9: Seznam ubytovacích zařízení na Křivoklátsku

Příloha č. 10: Přehled stravovacích zařízení na Křivoklátsku

Příloha č. 11: Hamousův statek ve Zbečně

Příloha č. 1: Mapa potenciálu Středočeského kraje

Zdroj: www.kr-stredocesky.cz

Příloha č. 3: Státní hrad Křivoklát

Příloha č. 4: Kulturní akce 2006 na hradě Křivoklát

15. – 17. duben **Velikonoce na Křivoklátě**
velikonoční jarmark, koncerty, mše a divadelní představení
6. květen **Mezinárodní sraz mopedistů**
- 21.květen **Peřiny**
11.ročník slavnosti spojené s plněním
manských povinností
- červenec – srpen **Léto na Křivoklátě**
festival koncertů, divadelních představení
a výstav
- 14.červenec **Francouzský den na Křivoklátě**
setkání s francouzskou družinou
- 1.- 6. srpen **Křivořezání**
11.ročník řezbářského symposia
16. září **Křivoklátské panování**
3. ročník setkání rychtářů na hradě, jarmark, řemesla
14. - 15. říjen **Křivoklání**
rytířská klání, trhy, řemesla, divadelní a taneční vystoupení
9. - 10. prosinec **Advent na Křivoklátě**
16. - 17. prosinec adventní mše, vánoční jarmark, řemesla, divadelní a taneční
vystoupení

Hamouzův statek Zbečno – akce roku 2006

- 15.-16. červenec **Šafářův dvoreček**
Lidová řemesla a zvyky na zbečenské rychtě, pečení chleba

Příloha č. 5: Dotazník

Dobrý den,

Mé jméno je Andrea Ignatidisová a jsem studentkou Jihočeské univerzity – katedry cestovního ruchu v Táboře. Tímto bych vás chtěla požádat o vyplnění dotazníku k mé diplomové práci na téma: „Státní hrad Křivoklát jako kulturně historická atraktivita v cestovním ruchu“. Veškeré informace budou sloužit výhradně jako podklady při zpracování mé diplomové práce a jinde nebudou zveřejňovány.

Předem děkuji za váš čas a vyplnění dotazníku.

1. Jaký je důvod vaší návštěvy státního hradu Křivoklát?
a) výlet, dovolená b) poznávání historie c) pořádaná kulturní akce
e) jiný, uveďte jaký.....
2. Jak jste na Křivoklát přijel(a)?
a) autem b) na kole c) autobusem
d) na motorce e) vlakem f) pěšky
3. S kým jste zavítal(a) na hrad Křivoklát?
a) sám (sama) b) s přáteli c) s rodinou
d) s partnerem (partnerkou) e) zájezd f) školní výlet
4. Kolikrát jste již Křivoklát navštívil(a)?
a) jsem zde poprvé b) 1-2x c) 3-4x d) 5x a více
5. Navštívila jste (popřípadě hodláte navštívit) nějaké akce na Křivoklátě?
Ano, navštívila jsem: (uveďte konkrétní akci)

Ne, dosud žádnou, ale hodlám navštívit: (uveďte konkrétní akci)
6. Jaká místa hodláte navštívit v okolí?
a) žádná b) hrady Žebrák a Točnick c) hrad Krakovec
d) Hamousův statek ve Zbečně e) zámek Hořovice f) jiný, uveďte jaký
7. Využil(a) jste stravovací nebo ubytovací služby v okolí?
a) ne a nevyužiji b) zatím ne c) ano, uveďte konkrétní stravovací zařízení

Demografické údaje

1. Pohlaví
a) muž b) žena
2. Věk
a) 6-14 let b) 15-25 let c) 26-35 let d) 36-50 let e) 51 let a více
3. V jakém kraji bydlíte?
Uveďte konkrétní kraj
4. Jaké je vaše povolání?
a) žák, student b) pracující c) žena na mateřské dovolené
d) invalidní důchodce e) nezaměstnaný (á) f) senior
5. Jaké jsou vaše příjmy?
a) do 10 tis. Kč b) 10-15 tis. Kč c) 15-25 tis. Kč d) 25 tis. Kč a více

Příloha č. 6: Seznam nejnavštěvovanějších památek ČR v roce 2003

1. Pražský hrad, Praha	1 433 130
2. Staroměstská radnice, Praha	322 103
3. Rozhledna Petřín, Praha	311 459
4. Státní hrad a zámek Český Krumlov, o. Český Krumlov	292 666
5. Státní zámek Lednice, o. Břeclav	274 187
6. x	
7. Státní hrad Karlštejn, o. Beroun	246 218
8. Bludiště, Praha	229 952
9. Státní zámek Hluboká nad Vltavou, o. České Budějovice	184 877
10. Státní zámek Konopiště, o. Benešov	184 028
11. Chrám sv. Barbory v Kutné Hoře, o. Kutná Hora	180 516
12. x	
13. Kostnice v Kutné Hoře-Sedlci, o. Kutná Hora	159 785
14. Arcibiskupský palác a zahrady v Kroměříži, o. Kroměříž	154 046
15. Staroměstská mostecká věž, Praha	129 523
16. Státní zámek Ratibořice, o. Náchod	125 102
17. Zámek a arboretum Průhonice, o. Praha-západ	115 000
18. Státní hrad Trosky, o. Semily	110 429
19. Státní zámek Sychrov, o. Liberec	110 009
20. x	
21. Státní hrad Bouzov, o. Olomouc	105 358
22. Státní hrad Bítov, o. Znojmo	102 608
23. Státní zámek Kozel, o. Plzeň-jih	102 417
24. Státní zámek Vranov nad Dyjí, o. Znojmo	92 867
25. Státní zámek Červená Lhota, o. Jindřichův Hradec	92 802
26. Hrad Český Šternberk, o. Benešov	92 499
27. Soubor lidových staveb Vysočina, o. Chrudim	92 266
28. Státní zámek Telč, o. Jihlava	87 563
29. Zámek Dětenice, o. Jičín	85 623
30. Státní zámek Buchlovice, o. Uherské Hradiště	82 811
31. Hrad Loket, o. Sokolov	82 787
32. Státní hrad Křivoklát, o. Rakovník	79 259
33. Státní hrad Pernštejn, o. Žďár nad Sázavou	76 258
34. Hrad Kost, o. Jičín	74 857
35. Státní hrad a zámek Jindřichův Hradec, o. Jindřichův Hradec	74 232
36. Hrad Valdštejn, o. Semily	73 205
37. Státní hrad Rabí, o. Klatovy	70 543
38. Ledeburské zahrady, Praha	70 252
39. Státní hrad a zámek Bečov nad Teplou, o. Karlovy Vary	70 001
40. Státní zámek Kynžvart, o. Cheb	67 927

Příloha č. 7: Hrad Žebrák

Příloha č.8: Státní hrad Točnick

Zdroj: www.tocnik.cz

Příloha č.9: Přehled ubytovacích zařízení

Hotely

Grandhotel Beroun, nám. M. Poštové 49, 266 01 Beroun, tel.: 311 625 256. e-mail: recepc@litava.cz, www.litava.cz

Hotel AD PUK s.r.o. – Apartmánový dům, Kostelní 4, 266 01 Beroun, tel.: 311 621 636, e-mail: aspik@adpuk.cz, www.adpuk.cz

Hotel Barbora, Na Podole 740, 266 01 Beroun, tel.: 311 625 442

Hotel Český dvůr, Husovo nám. 86, 266 01 Beroun, tel.: 311 621 411, e-mail: hotelceskydvur@centrum.cz, www.cesky-dvur.cz

Hotel Diana, Nový Jáchymov 19, 267 03, p. Hudlice, tel.: 311 693 166

Hotel Duo, Okružní 1049, 271 01 Nové Strašecí, tel.: 313 573 791

Hotel Dvůr Míče, Pustověty 56, 270 23 p. Křivoklát, tel. 313 558 139, www.dvur-mice.cz

Hotel Hřebečníky, Hřebečníky 86, 270 41 p. Slabce, tel.: 313 550 311, e-mail: hrebecniky@hrebecniky.cz, www.hrebecniky.cz

Hotel Na Ostrově, Na Ostrově 816, 266 01 Beroun, tel.: 311 713 100, e-mail: hotel.ostrov@telecom.cz, www.naostrove.cz

Hotel Parkán, Hornohradební, 162/4, 266 01 Beroun, tel.: 311 624 372

Hotel Praha, 267 05 Nižbor, tel.: 311 693 838

Hotel Roztoky, Roztoky 14, 270 23 p. Křivoklát, tel.: 313 558 931, e-mail: info@hotelroztoky.cz, www.hotelroztoky.cz

Hotel Sole, Tyršova 157, 269 02 Rakovník II., tel.: 313 250 120, e-mail: sole@hotelsole.cz

Hotel Svoboda, Nádražní 225, 269 01 Rakovník I, tel.: 313 519 928, www.hotel-svoboda.cz

Hotel Sýkora, nám. Svatopluka Čecha 85, 270 23 Křivoklát, tel.: 313 558 114

Hotel U Blažků, Česká 176, 266 01 Beroun, tel.: 311 621 376

Hotel U Dvořáků, Roztoky, 270 23 p. Křivoklát, tel.: 313 558 355

Hotel Valentino Ristorante, Pražská 108, 266 01 Beroun, tel.: 311 622 753

Hotel Venerik, Na Příkopě 11, 266 01 Beroun, tel.: 311 624 404

Hotel Viola, nábr. Dr. E. Beneše 2341, 269 01 Rakovník, tel.: 313 512 833

Hotel Volf, Dukelská 1142, 271 01 Nové Strašecí, tel.: 313 572 636

Hotel Zelený strom, Palackého nám. 21, 268 01 Hořovice, tel. 316 513 271

Hotel-restaurant Classic, 270 61 Lány 18, tel.: 313 502 333

Hotel-restaurant U vrátných, V Jamce 2657, 269 02 Rakovník II, tel.: 313 214 228

Pensiony

Pension Nostalgie, Nerudova 879, 266 01 Beroun, tel.: 311 625 814, e-mail: kult@iol.cz, www.pension-nostalgie.cz

Pension U Mušketýra, Poštovní 194, 269 01 Rakovník, tel.: 313 511 155

Penzion Aichingrová, Bořivojova 625, 269 01 Rakovník, tel.: 313 512 690

Penzion a restaurant U Štiky, Hostinská 20, 266 01 Beroun, tel.: 311 610 358

Penzion Bezděkov, Soukupova 1530, 269 01 Rakovník, tel.: 313514 151, e-mail: penzion.bezdekov@seznam.cz, www.sweb.cz/penzion.bezdekov/

Penzion Hellas, Dukelských hrdinů 66, 269 01 Rakovník, tel.: 313 514 537

Penzion Na Sokolí, 270 23 Křivoklát 239, tel.: 313 558 176, e-mail: n.penz@krivoklatsko.com

Penzion Nikola, Na Cibulce 637/26, 266 01 Beroun, tel.: 311 624 527

Penzion Oáza, 270 64 Mšec 152, tel.: 313 562 265

Penzion PANORAMA, Pod Kapličkou 1520, 266 01 Beroun, tel.: 311 622 054, www.sweb.cz/penzion-panorama

Penzion PRIMUS, Na Cibulce 665, 266 01 Beroun, tel.: 311 624 264

Penzion Restaurant nad Hradem, 270 23 Křivoklát 27, tel.: 313 558 716

Penzion Sport-Poprus, Čermákovy sady 2079, 269 02 Rakovník II, tel.: 313 513 396

Penzion Šroubek, Husova 5, 267 51 Zdice, tel.: 602 811 127

Penzion U Jelena, Hradní 53, 270 23 Křivoklát, tel.: 313 558 235

Penzion –restaurace Červený mlýn, Samota 82/II, 269 01 p. Rakovník, tel.: 313 514 883

Rekreační střediska, chaty a ubytovny

Podsely – rekreační středisko u Berounky, Sýkořice 53, tel.: 313 558 890

Rekreační středisko Machův Mlýn, Chříč 3 (Machův Mlýn), 331 41 Chříč, tel.: 373 390 109, e-mail: jirka.novakcz@quick.cz, www.machovmlyn.cz

Rekreační středisko Roztoky, tel.: 313 558 282

Ubytovny

Hostinec U Buku, Karlova Ves 20, 270 23 p. Křivoklát, tel.: 313 559 080

Internát Szeš, Wintrovo nám. 1787, 269 01 Rakovník, tel.: 313 512 709

Sportovní hala, nábr. Dr. E. Beneše 2354, 269 01 Rakovník, tel.: 313 513 030

TJ Lokomotiva, Komenského 304, 267 51 Zdice, tel.: 311 685 430

Ubytovna-penzion Hýskov, Na Krétě 408, Hýskov u Berouna, tel.: 731 326 345, e-mail: info@penzion-hyskov.cz, www.penzion-hyskov.cz

Kempy a tábořiště

Autocamp Na Hrázi, 266 01 Beroun, tel.: 311 623 294

Autocamp Plešivec, 266 01 Beroun, tel.: 311 624 577

Autokemp Na Lučici, Sýkorice 220, 270 24 p. Zbečno

Autokemp Na Ostrově, 267 05 Nižbor 297

Autokemp Pod Branovem, Branov, www.dokempu.cz-Branov

Autokemp Riviera, Zbečno, tel.: 313 554 746

Autokemp U Jezu, Račice, 270 24 p. Zbečno

Autokemp Višňová – U Tří Erbů, Roztoky, tel.: 313 557 813

Autokemp a vodácké tábořiště Vydra, Skryje, 270 42 Skryje 92

Autokempink AERO, Čs.legií 1876, Rakovník II, tel.: 313 519 198

Vodácké tábořiště Mezi mosty, Roztoky

Vodácké tábořiště Pod Jezem, Roztoky

Vodácké tábořiště U Mostu, Zvíkovec

Příloha č. 10: Přehled informačních center

- Infocentra regionu Kladno (informační centrum Kladno)
Gen. Klapálka 1641, 272 80 Kladno, tel. 312 248 329, e-mail: ic@svkkl.cz,
www.svkkl.cz. Provozní doba: Po – Pá 9-18, So 9-12, umístění: Státní vědecká
knihovna Kladno
- Informační centrum, nám. Sítná 3105, 272 00 Kladno, tel.: 312 608 271 a 312 608 273,
e-mail: ic@mkkl.cz nebo knihovna@mkkl.cz
- Informační středisko Magistrátu města Kladna, nám. Starosty Pavla 44, 272 52 Kladno, tel.:
312 605 172
- Informační středisko v Aquaparku Kladno, Sportovců 818, Kladno – Rozdělov, tel.:
312 291 441, e-mail: info@mestokladno.cz, provozní doba: Út – Pá 13 -20, So – Ne
10-20
- Městské informační centrum, Husovo nám. 69, 266 01 Beroun, tel.: 311 654 321, e-mail:
mic@muberoun.cz nebo infocentrum@beroun.cz, provozní doba: červen-srpen Po –
Pá 8-12.30 a 13-18, So 8-11, září – květen Po – Pá 8.30-12.30 a 13 16.30, celoročně
po telefonické domluvě
- Městské informační středisko Rakovník, Husovo nám. 114, 269 01 Rakovník, tel.:
313 512 270, e-mail: icentrum@marako.cz, www.rakovnik-info.cz/knihovna/infocentrum,
provozní doba: květen – srpen Po – Pá 9-17.30, So 9-12, září – duben Po a St 9-17, Út a
Čt 9-16, Pá 9-14
- Informační a vzdělávací středisko Budy – Křivoklátsko, o.p.s., nám. Svatopluka Čecha 82,
27023 Křivoklát, tel.: 313 558 123, e-mail:
is.krivoklat@pvtnet.cz, www.pvtnet.cz/www/is.krivoklat, provozní doba: leden – únor
St 9-15, březen Po – Pá 9-15, duben – červen Po – Ne 9-15, červenec – srpen Po – Ne
10-16, září Po – Ne 9-15, říjen So – Ne, svátky 9-15, listopad svátky 9-15, prosinec 1.
a 2. adventní víkend 9-15
- Informační centrum keltské kultury, Nižbor – zámek, 267 50, Nižbor, tel.: 602 340 991,
e-mail: keltoi@keltoi.cz, www.keltoi.cz
- Informační centrum Mikroregionu Zbizožsko, Masarykovo nám. 338 08 Zbiroh, tel.:
371 784 621, e-mail: infocentrum@zbiroh.cz, provozní doba: červen – září Po – So 9-
11.30 a 12-17.30, Ne 9-11.30 a 12-16.30, říjen – duben Po 12-17, Út-Pá 9-11.30 a 12-
17, So 9-14

Příloha č.11: Hamousův statek ve Zbečně

Zdroj: www.krivoklat.cz